

ALOJZIJA ŽIDAN

TEMELJNE
ZNAČILNOSTI
POSTMODERNE DIDAKTIKE
DRUŽBOSLOVJA

TEMELJNE ZNAČILNOSTI POSTMODERNE
DIDAKTIKE DRUŽBOSLOVJA

ALOJZIJA ŽIDAN
TEMELJNE ZNAČILNOSTI POSTMODERNE DIDAKTIKE DRUŽBOSLOVJA

IZDAJATELJ IN ZALOŽNIK: FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE, ZALOŽBA FDV

ZA ZALOŽBO: HERMINA KRAJNC

DOSTOPNO: [HTTP://KNJIGARNA.FDV.SI](http://knjigarna.fdv.si)

RECENZENTKA: DOC. DR. EVA KLEMENČIČ

JEZIKOVNI PREGLED: JANA SMOLE

NASLOVNICA: NINA ŠTURM

PRELOM: NINA ŠTURM

COPYRIGHT © FDV, 2015

LJUBLJANA, 2015

VSE PRAVICE PRIDRŽANE.

IZVEDBA TEGA PROJEKTA JE FINANCIRANA S STRANI EVROPSKE KOMISIJE. VSEBINA PUBLIKACIJE JE IZKLJUČNO ODGOVORNOST AVTORJA IN V NOBENEM PRIMERU NE PREDSTAVLJA STALIŠČ EVROPSKE KOMISIJE.

MENTORJU.

ALOJZIJA

CIP - KATALOŽNI ZAPIS O PUBLIKACIJI
NARODNA IN UNIVERZITETNA KNJIŽNICA, LJUBLJANA

37.091.3:3(0.034.2)

ŽIDAN, ALOJZIJA

TEMELJNE ZNAČILNOSTI POSTMODERNE DIDAKTIKE DRUŽBOSLOVJA [ELEKTRONSKI
VIR] / ALOJZIJA ŽIDAN. - EL. KNJIGA. - LJUBLJANA : FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE, 2015

ISBN 978-961-235-750-4 (PDF)

281550592

KAZALO

Uvod	11
Ključni pojmi pričujočega gradiva	14
O RAZISKOVALNIH ANALITIČNIH ORODJIH DIDAKTIKE DRUŽBOSLOVJA	19
O TEMELJNIH ZNAČILNOSTIH POSTMODERNE DIDAKTIKE DRUŽBOSLOVJA	22
NOVODOBNE VREDNOTE KOT SREDSTVO NOVODOBNIH EDUKATIVNIH PRAKS	26
O POMENU GLOBALNEGA IZOBRAŽEVANJA ZA SLOVENSKE MLADOSTNIKE(CE)	32
DIDAKTIZACIJA DRUŽBOSLOVNEGA UČNEGA VZORCA »UČENJE UČENJA«	35
O POMENU ŠTUDIJE DIDAKTIČNEGA PRIMERA POUČEVANJA IN UČENJA UČNO – KURIKULARNIH DRUŽBOSLOVNIH VEDENJ (ZNAJ)	38
O POMENU »DIDAKTIČNE KOMPETENCE« ZA KAKOVOSTNO POUČEVANJE TER UČENJE DRUŽBOSLOVNIH UČNO - KURIKULARNIH VSEBIN	40
O MOŽNI UPORABI MIKROPOUČEVANJSKIH TER MIKROUČENJSKIH DELOVNIH OBLIK V PREDMETNEM PODROČJU SOCIOLOGIJA	43
NOVODOBNI UČEČI SE KOT (S)PREJEMNIK DRUŽBOSLOVNIH TER HUMANISTIČNIH ZNAJ	49
O RAZNOLIKIH VLOGAH INFORMACIJSKO KOMUNIKACIJSKE TEHNOLOGIJE ZA KAKOVOSTNO IZVAJANJE KOMPLEKSNEGA PEDAGOŠKEGA DELA DRUŽBOSLOVNIH ZNAJ (SPOZNAJ, ZNANSTVENIH VERJETIJ)	51
O POMENU INDIVIDUALIZIRANIH IZOBRAŽEVALNIH PRAKS ZA POSTMODERNEGA ŠOLAJOČEGA SE	55
O POMENU SOCIOLOŠKE TER DRUŽBOSLOVNE UČNE DELAVNICE ZA KONSTRUKTIVISTIČNO SPOZNAVANJE VSEBIN O EVROPSKI UNIJI	57
PRIMER UČNEGA VZORCA ZA KONKRETNO OBRAVNAVO »EVROPSKIH UČNO - KURIKULARNIH VSEBIN« ZA NOVODOBNE MLADE	62
ZAKLJUČNA RAZMIŠLJANJA	65
VIRI	67
KAZALO POJMOV	68

DRUŽBOSLOVNO SAMOIZOBRAŽEVANJE JE
MOČ, VREDNOTA, KAKOVOST.

UVOD

Zelo preprosto reklo »sleherni začetek je težak!« je še kako aktualno tudi takrat, ko se lotimo snovanja in pisanja tako pomembnega gradiva, kot je znanstveno gradivo. Pričujoče gradivo, ki sem mu pridala naslov »TEMELJNE ZNAČILNOSTI POSTMODERNE DIDAKTIKE DRUŽBOSLOVJA« je pravzaprav nadaljevanje mojih dosedanjih učbeniških gradiv iz preteklih časovnih obdobj. S pričujočim gradivom želim sporočiti, da so preučevalne vsebine tako nenehno žive, ustvarjalne in dinamične znanstvene discipline kot je sociologija izobraževanja, za znanstveno preučevanje nenehno aktualne.

Izobraževanje kot pomembni dejavnik tako osebnega, individualnega kot družbenega razvoja je namreč zelo vitalni družbeni fenomen. In prav ta fenomen predstavlja temeljno strokovno substanco preučevanja znanstvene discipline, ki smo jo že (po) imenovali, se pravi sociologije izobraževanja.

Danes je izobraževanje vključeno v globalizirani družbeni prostor in je zelo pomemben (so)kreator takšnega prostora. In še ena novost je danes prisotna, ki spremlja izobraževanje kot nenehno odprto, dinamično strokovno kategorijo: izobraževanje, kot naš stalni življenjski sopotnik, ja danes tudi vpeto v virtualni družbeni prostor. Spričo omenjenega dejstva, da se danes izobraževanje informatizira, je življenje posameznika danes potekajoče v dveh svetovih: v realnem, dejanskem svetu in v virtualnem svetu. Oba omenjena svetova sta v medsebojnem prepletu in kreirata ter stilizirata naše unikatno življenje.

Katere vsebine (in zakaj?) bodo predmet strokovne obravnave pričujočega znanstvenega gradiva?

Preden bomo odgovorili na to vprašanje, še pridajmo, da bodo obravnavane vsebine gradiva obravnavane tako na TEORETIČNI KOT TUDI PRAKTIČNI RAVNI.

Najprej bomo spregovorili o novodobnih vrednotah kot sredstvu novodobnih edukativnih praks.

Zatem si bomo ogledali novodobne edukativne prakse, saj je izobraževanje tudi kulturni pojav. Izobraževanje kot proces pridobivanja vedno novih znanj, spoznanj, razvoja posameznikovih sposobnosti in navad pomembno prispeva k razvoju celotne identitete posameznika. Danes se zelo hitro »množijo« nove izobraževalne prakse, nove izobraževalne poti. Z njimi si posameznik razširja svoja znanja tako na horizontalni, kot vertikalni ravni.

Prikazali bomo tudi novodobne edukativne prakse: ekološko vzgojo; potrošno vzgojo; medijsko vzgojo; globalizacijo edukacije; znanstveno vzgojo; vzgojo za smisel življenja in tako dalje.

Spričo dejstva, da je učitelj in učiteljica (tudi) oblikovalec vrednot posameznika in razširjalec njegovih strokovnih vedenj, bomo osvetlili tudi profesionalna orodja, s katerimi si lahko učitelj in učiteljica družboslovja stalno razvijata svojo profesionalno delovansko kulturo, svoj nujno potrebni kompleksni in razširjeni profesionalizem. Oba sta namreč danes zavezana doseganju in uresničevanju globaliziranih, mednarodnih, konkurenčnih standardov znanja.

Celotno delo učitelja(ice) pa je seveda namenjeno njegovemu najbolj pomembnemu strokovnemu akterju, se pravi učečemu se, izobraževalnemu subjektu. In kakšni je ta novodobni izobraževalni subjekt? Tudi razmislekom o tej temi se bomo posvetili.

Že iz dosedanje navedbe vsebin, ki jih bomo preučevali, lahko sodimo, da je vsebin, ki jih preučuje znanstvena disciplina, imenovana sociologija izobraževanja, zelo veliko. V pričujočem gradivu nas bo prvenstveno zanimalo, katere so vsebine in pomembne naloge te znanstvenih disciplin v prihodnje.

Gradivo je rezultat avtoričinih AVTENTIČNIH STROKOVNIH RAZMISLEKOV in NJENEGA večletnega pedagoškega in znanstveno raziskovalnega dela in z omenjenima deloma pridobljenih pedagoških in raziskovalnih izkušenj.

Četudi gradivo ne bo vsebovalo citatov in strokovnih razmislekov drugih ekspertov, pa bo slednik standardom akademskega dela.

Po obravnavi posameznih vsebinskih kompleksov gradiva bomo le-tem tudi pridali nekaj pomembnih problemskih vprašanj, ki lahko uporabnika(co) vodijo še k nadaljnjim razmislekom in premislekom o obravnavanih vsebinah. Zaradi preglednosti so med njegovimi obravnavanimi posameznimi vsebinskimi sklopi vstavljene tako imenovane pomembne misli, ki so tvorke tako imenovanih stebrnih izobraževalnih praks disciplin, imenovane sociologija izobraževanja. Zelo pomembne misli v gradivu bomo uokvirili. Po obravnavanih vsebinskih kompleksih bomo za družboslovce, ki žele vedeti še več o obravnavanih vsebinah, navedli nekaj pomembnih referenčnih virov.

Poudariti je nujno, da je pričujoče gradivo ODPRTE NARAVE. To pomeni, da s svojo odprto naravnostjo želi pri uporabniku vzpodbujati njegove še nadaljnje razmisleke, premisleke, objektivno kritičnost.

In, katera raziskovalna orodja smo uporabili pri tvorbi gradiva? Le - ta so naslednja:

ŠTUDIJ VIROV, PRIMARNIH IN SEKUNDARNIH, domačih ter tujih zaradi možnega spremljanja nadaljnega razvoja znanstvene discipline, kot je sociologija izobraževanja;

PRIMERJALNO METODO (z njo primerjamo že obstoječa, realna stanja in stanja, ki naj bi bila vzpostavljena (razvita); stanja v Sloveniji in stanja v EVROPI, stanja v realnem pedagoškem svetu in stanja v virtualnem družbenem svetu);

DESKREPTIVNO METODO (za opis novodobnih edukativnih praks);

KULTURO LASTNE, AVTENTIČNE SAMOREFLEKSIJE (nujno je stalno preizpreševanje lastnega profesionalnega razvoja);

RAZVOJNO SPREMLJANJE BESEDNEGA, POJMOVNEGA IZRAZJA tako dinamične znanstvene discipline kot je sociologija izobraževanja;

ŠTEVILNO IZVEDENA RAZISKOVALNA, EKSPERIMENTALNA, RAZREDNA, AKCIJSKA UČENJA DRUŽBOSLOVNIH ZNANJ (VEDENJ).

Standard družboslovnih vedenj, znanj, spoznanj, »verjetij«, tako v osnovni šoli kot v srednji, ima nedvomno pri takšnem navajanju mladih, da bodo znali aktivno oblikovati in uresničevati tako imenovano kozmopolitsko demokracijo, nedvomno zelo pomembno vlogo.

Dejstvo pa je, da so tudi na družboslovnem, humanističnem področju nekateri učitelji(ice) usmerjene bolj teoretično, zopet druge bolj praktično. Eni so bolj »učitelji(ice) teoretiki«, drugi »učitelji(ice) praktiki«. Sodimo, da je za kakovostno navajanje mladih na aktivno, globalno participacijo pomembno, da učitelj v sebi, v svoji unikatni profesionalni osebnosti močno profesionalno združuje in povezuje na družboslovnih, pedagoških poljih obe komponenti: tako teoretično kot praktično. Samo tako bo lahko pri mladih uspešni oblikovalec ter razvijalec njihovih življenjskih, globalnih družbenih vrednot, bistvenih za trajnostno prihodnost. Mladi naj začutijo, da je njihova aktivna državljanska edukacija, ki jih pripravlja za vse bolj zahtevno življenje v globalizirani družbi, lahko pravzaprav njihov način življenja. Njihova aktivnost naj bo prisotna na številnih področjih družbenega življenja: ekonomskem področju; kulturnem; socialnem in ne le na političnem področju. Skratka, mladi naj občutijo, da imajo družboslovna in humanistična znanja smisel za njihovo globalno participacijo. Mladi se bodo namreč v globaliziranem svetu srečevali s še večjo mobilnostjo, kot pa je prisotna danes; s še večjo digitalizacijo, kot pa je prisotna danes; s še hitrejšim zastarevanjem družboslovnih znanj; s komunikacijo s svetovno javnostjo in tako dalje. Tudi zahteve tako imenovane svetovne javnosti bodo v prihodnje še večje, kot pa so prisotne danes. Že danes pa je pomembna izmenjava idej, zamisli v svetovnem merilu. V svetovnem družbenem kontekstu se rojevajo nove etike, ki zahtevajo nova znanja in nove tehnologije. Prav slednje bodo tudi zopet zahtevale nova znanja, nova znanja bodo zopet rojevala nove tehnologije.

Tudi pri uresničevanju edukacije za aktivno, globalno državljanstvo mladih lahko učitelj(ica) družboslovja vedno vrednotno obogati svoje zahtevno in odgovorno, kompleksno pedagoško delo. Ali, opozorimo še drugače: vanj vnaša svoje odlične zamisli. Družboslovne učne ure naj bodo za mlade vselej življenjske, interaktivne, participatorne. Skratka takšne, da mlade navajajo na globalne družbene vrednote sobivanja. Kajti danes smo, kot smo že poudarili, globalno soodvisni in odgovorni za DOBRO celotne človeške, globalne družbe.

Zaradi lažjega razumevanja vsebin posredujemo nekaj ključnih pojmov, ki smo jih razvrstili po abecednem kriteriju:

AKTERJI V ŠOLSTVU: ti so pomembni dejavniki sooblikovanja dogajanj na tako dinamičnem ter pomembnem področju, kot je šolstvo. Ti so: učitelj(ica); učeči se; starši; ravnatelj(ica); pedagoška ter siceršnja javnost.

ARTIKULACIJA UČNEGA PROCESA: pomeni strukturiranje, razčlenjevanje, stopnjevanje (graduiranje) zahtevnega učnega dela v sociologiji (ter sploh družboslovju), na delne stopnje (epizode).

DEMOKRACIJA: je (naj bi bila) zelo pomembna individualna ter družbena vrednota tretjega tisočletja. Posamezniku naj bi edukativni proces oblikoval ter razvijal demokratične ravnanjske vzorce. To je vrednota, ki tudi kot aksiološki pojem, zahteva stalne vsebinske razmisleke in premisleke, saj jo uresničujemo na normativni ter dejansko – izvedbeni ravni. To vrednoto opredeljujejo različne znanstvene discipline različno: politologija, sociologija, etika, komunikologija, pravo in tako dalje.

DELEŽNIKI V ŠOLSTVU: so zelo različni. Zelo pomembni so ekonomski deležniki, vladni deležniki in tako dalje.

DRUŽBOSLOVNA ZNANJA (VEDENJA): soditi je mogoče, da je to korpus družboslovnih znanj, vedenj, ki jih stalno proizvajajo družboslovne znanstvene discipline in nekatera od njih, ki so zelo pomembna, si pridobijo vlogo učbeniških družbenih učno – kurikularnih vsebin, ki so za učečega tako imenovana »DRUŽBOSLOVNA VERJETJA«. Te (takšne učne vsebine) so pomembna oblikovalka njegovega družboslovnega sveta in njegove socialne zrelosti, njegovega zapletenega socialnega ter tudi moralnega razvoja. Takšen korpus družboslovnih znanj, vedenj, denimo tvori življenjsko, dinamično predmetno področje, imenovano Sociologija. Takšen korpus družboslovnih znanj je vključen v vse, tudi tuje izobraževalno - edukativne sisteme (Finske, ZDA, Tajvana in tako dalje). Seveda so imena konkretnih družboslovnih kurikulov, bodisi v osnovni, bodisi v srednji šoli, po svetu, različna.

DRUŽBOSLOVNI POJMI: so ogrodje družboslovne stroke oziroma družboslovnih strok. Vsebine družboslovnih pojmov se stalno spreminjajo. Vsebine družboslovnih pojmov so družbeno kontekstualizirane. Družboslovni pojmi se medsebojno povezujejo. Nekateri družboslovni pojmi so primarni, drugi sekundarni. Družboslovni pojmi imajo svojo intenzivnost ter ekstenzivnost, globini ter obseg. Najbolj intenzivni in ekstenzivni družboslovni pojem je pojem DRUŽBA. Vsaka družba (industrijska, informacijska in tako dalje) je živeča v času in prostoru.

IKT: informacijsko – komunikacijska tehnologija je danes v postmoderni, informacijski družbi zelo pomembna, možna kreativna oblikovalka zelo zahtevnega pedagoškega dela tako pri učenju kot poučevanju družboslovnih učnih vsebin. Oziroma, povedano drugače: govori se o tako imenovani »informatizaciji« izobraževalno – edukativnega procesa družboslovja. IKT tehnologija ima lahko zelo pomembno vlogo pri (v) razvoju različnih inteligenc posameznika(ce): njegove kognitivne, čustvene, akcijske inteligence in tako dalje.

IZOBRAŽEVALNE TEORIJE: so številni teoretični pogledi o tem, kaj je izobraževanje, kaj je njegova vsebina, naloge; čemu vse izobraževanje služi (koristi). Tako je, denimo obstoječa funkcionalistična izobraževalna teorija; marksistična izobraževalna teorija; izobraževalna teorija o izobraževanju kot pomembnem kapitalu človeka in tako dalje. Vsaka izobraževalna teorija je specifična, vsaka na sebi svojstven način pojasnjuje in osvetljuje tako zanimivi družbeni, »vitalni« pojav, kot je izobraževanje. Izobraževanje je PROCES in REZULTAT DRUŽBENEGA RAZVOJA.

KOMPETENTNOST: je lastnost posameznika in posameznice, ki se nanaša na njuno zmožnost, kako uspešno lahko opravita svoje zapletene delovne naloge. Kompetence so nujno potrebne za uspešno in kakovostno izvedbo številnih delovnih opravil. Za kakovostnim delom vselej stojijo tako ZNANJE, IZKUŠNJE, VEŠČINE KOT TUDI ODNOS DO DELA. V današnji informacijski družbi delodajalci ne iščejo delavcev znanja, ki imajo samo (formalno) znanje. Predvsem so iskani takšni (tisti) delavci znanja, ki imajo tudi razvite kompetence – TOREJ TISTE, KI ZNAJO ZAPLETENO DELO TUDI KAKOVOSTNO, ODLIČNO OPRAVITI.

Obstajajo pa KLJUČNE in SPECIFIČNE KOMPETENCE. Kompetence so lahko tudi mehke in trde. Oblikujemo in razvijamo jih vse življenje. Kompetence so pomembne za vsakega posameznika: za njegovo osebno izpopolnitev; socialno vključenost; participatorno državljanstvo; aktivno zaposlitev.

Soditi je mogoče, da sta kategoriji, imenovani kvalifikacija in kompetenca, med seboj tesno povezani, vendar ju je potrebno strokovno razločevati. Posameznikova kvalifikacija je bolj formalne narave, kompetenca pa osebnostne narave.

MIKROPOUČEVANJE: je dinamična edukativna praksa za možno razvijanje profesionalne delovne kulture tako učitelja(ice) začetnika kot učitelja(ice) z že utrjeno profesionalno identiteto družboslovja.

NORMATIVNA in REALNA PROFESIONALNOST: med njima je vselej obstoječa razlika pri posamezniku(ci). Doseganje normativne profesionalnosti vselej zapovedujejo zakoni, pravilniki. Tako imenovano realno profesionalnost pa posameznik(ca) uresničuje v (pri) svojih številnih konkretnih delovnih praksah.

POSTMODERNA DRUŽBOSLOVNA DIDAKTIKA: je znanstvena disciplina, ki se nahaja v globalizirani družbi pred mnogimi novimi, strokovnimi preučevalnimi izzivi. Tako jo bodo, denimo, v prihodnje morala zanimati znanstvena preučevanja o tem, kako vplivajo tako imenovane novodobne izobraževalne tehnologije na posameznika(co); kako stalno oblikovati ter razvijati čim bolj kreativne izobraževalne modele; kako še razvijati ter hitro »množiti« tako imenovane nove izobraževalne poti za posameznega učečega se, da bo le – ta lahko zelo hitro odpravljal svoja tako imenovana deficitarna izobraževalna področja in tako dalje.

PORTFOLIJO: je ime za zbirno mapo, v kateri beležimo proces napredovanja učečega se, izobraževanca, skratka šolajočega se. Tako se v portfolijo lahko vlaga slikovno gradivo, zvočne zapise, dokumente, listine, mnenja, razmišljanja, skratka številne dokaze o razvoju in napredku šolajočega se. PORTFOLIJO je dokaz, kaj vse šolajoči se zna in zmore. Seveda je obstoječi tudi elektronski portfolijo (e - portfolijo).

PRAKSA: je (so) možna polja za preizkušanje številnih teorij, katere se danes zelo hitro razvijajo.

STANDARDIZACIJA DRUŽBOSLOVNIH ZNANJ (VEDENJ): je korpus družboslovnih znanj (vedenj), ki jih je posameznik kot šolajoči se, dolžan zaradi pridobitve svoje izobrazbe, implementirati. Seveda so ključna sociološka vprašanja: kdo je tisti, ki postavlja standarde znanj? Kako postavlja standarde znanj? Kateri so mednarodni standardi znanj in tako dalje?

ŠOLA: je sekundarna socializatorica. Šola je svetovno obstoječa institucija. Šola je kulturna ustanova, institucija. Po mnenju nekaterih je šola vezni člen med družino in družbo. Šola je institucija, s svojimi obstoječimi pravili delovanja, institucija, ki je strukturirana ter hierarhizirana.

TEORIJA: je zbir (korpus) zelo pomembnih znanj, spoznanj, vedenj katera je možno preizkušati v praksi.

UČNI MODELI DRUŽBOSLOVJA: so (po)kazatelji učinkovitih, produktivnih izobraževalnih strategij (poti) za implementacijo družboslovnih znanj. Modeli so izvor družboslovnim učnim vzorcem, katere se stalno konkretno, praktično preizkuša in tako se vedno znova lahko oblikujejo še bolj uspešni družboslovni, dinamični, odprti izobraževalni modeli.

VSEŽIVLJENJSKO UČENJE: je dinamični koncept tretjega tisočletja, ki stalno s svojo odprtostjo omogoča posameznikom pridobivanje vedno novih družboslovnih ter humanističnih znanj.

VZGOJA: je celostno oblikovanje unikatne osebnosti posameznika(ce). Vzgoje so raznovrstne: znanstvena vzgoja; potrošna vzgoja; medijska vzgoja; ekološka vzgoja; globalizirana vzgoja in tako dalje.

ZA UČITELJA(ICO) DRUŽBOSLOVJA V 21. STOLETJU JE VSELEJ POMEMBNO
URESNIČEVANJE SLEDEČEGA: STALNO PREIZKUŠANJE NOVIH DIDAKTIČNO - DELOVNIH
PRIJEMOV; RAZNOLIKO USTVARJANJE NA UČITELJEVIH EDINSTVENIH ŠOLSKIH POLJIH;
STALNO RAZISKOVANJE DELOVNIH UČINKOV, DOSEGANIH NA
TAKŠNIH ŠOLSKIH POLJIH.

TUDI PRI PREVERJANJU TER OCENJEVANJU DRUŽBOSLOVNIH VEDENJ SE MORA STALNO
NADGRAJEVATI NOVA KULTURA PREVERJANJA IN
OCENJEVANJA (ZNAJ, VEDENJ, VERJETIJ).

Vsaka didaktika, tudi družboslovna, lahko kot znanstvena disciplina uporablja za oblikovanje svojih kakovostnih didaktičnih praks ter njihovo raziskovanje, zelo različna raziskovalna analitična orodja. Naloga didaktike družboslovja kot dinamične, ustvarjalne, participatorne didaktike namreč ni le izvajanje kakovostnih didaktičnih praks, temveč tudi stalno preiskovanje njihovih izobraževalnih učinkov. Danes se namreč zelo hitro množijo nove izobraževalne, moderne, elektronske poti. Ali, povedano še drugače: zelo hitro rojevanje novih izobraževalnih tehnologij vpliva na oblikovanje vedno novih didaktičnih modelov družboslovnih znanj (spoznanj, verjetij).

Oglejmo si v nadaljevanju, katera raziskovalna orodja (in zakaj?) lahko uporablja pri izgrajevanju novodobnih (informatiziranih, interaktivnih, transaktivnih) izobraževalnih modelov, veljavnih za poučevanje in učenje slovenskih družboslovnih učno – kurikularnih vsebin, didaktika družboslovja? Seveda morajo biti njeni izobraževalni (učni) modeli čim bolj mednarodno primerljivi.

Vselej je zelo pomembno, da učitelj(ica) družboslovja stalno nadgrajuje na svoji karierni poti svoje DELOVNE, PEDAGOŠKE IZKUŠNJE in jih objektivno kritično preiskuje.

Zelo velik pomen ima tudi stalni ŠTUDIJ TAKO DOMAČIH KOT TUJIH ŠTUDIJSKIH VIROV, saj je, kot smo že omenili, didaktika sociologije kot temeljna didaktika družboslovja, stalno izgrajajoča se, dinamična didaktika. Didaktika je v nenehno potekajočem se samorazvoju. Didaktika, ki stalno preiskuje svoje delovne učinke tako na teoretični kot praktični ravni. Učitelj(ica) družboslovja je RAZREDNI RAZISKOVALEC (raziskovalec dogajanj v njegovih razrednih poljih), AKCIJSKI RAZISKOVALEC (raziskovalec dogajanj v njegovi šolski in zunajšolski kulturi), »COACH« svojemu strokovnemu prijatelju, se pravi drugemu pedagoškemu osebjem na šoli v procesu mreženja, plemenitenja svojih družboslovnih znanj, spoznanj, oblikovanju njihove dodane vrednosti.

Uporabljiva je tudi KOMPARATIVNA (primerjalna) metoda. Za, denimo, primerjanje stanja v teoriji in v praksi; stanja v Sloveniji in v Evropi; stanja v Evropi in v globaliziranem svetu (ali, kot sodijo nekateri, v tako imenovani obstoječi globalni vasi).

Svetovne raziskovalne študije tudi opozarjajo na vse večji pomen tako imenovane KULTURE LASTNE SAMOREFLEKSIJE, skratka kulture stalnega preizpraševanja učinkov lastnega profesionalnega edukativnega razvoja.

Tako slovenska kot evropska didaktika družboslovja morata še biti izgrajevalki pojmovne terminologije. Pojmovna terminologija se stalno spreminja, še posebej z vstopom Slovenije v EU in EU v globalizirani, vse bolj medsebojno povezani, soodvisni družbeni svet. Pri izgrajevanju nove družboslovne pojmovne terminologije kot uporabi že obstoječe, se seveda lahko uporabljajo zelo raznolika analitična metodološka orodja kvantitativne, primerjalne in kakovostne metodologije.

Stalno potekajoča eksperimentalna, akcijska, delavniška učenja o družboslovnih znanjih vodijo k odpiranju vprašanj, kot so: KAJ NAJBOLJŠEGA OD TEORETIČNIH SPOZNAJ VKLJUČITI V KONKRETNA PRAKTIČNA PEDAGOŠKA OKOLJA. Ter nasprotno: KAJ NAJBOLJŠEGA IZ PRAKSE PRENESTI (TRANSFERIRATI) V IZGRADNO NOVIH IZOBRAŽEVALNIH TEORIJ, potekajoči razvoj katerih je danes v informacijski družbi znanja zelo hitre narave.

Tako strateško pomembna znanstvena disciplina, kot je sociologija izobraževanja (kot elementarna tvornica slovenske (nacionalne) didaktike družboslovja), naj opazuje potekajoča dogajanja na tako dinamičnih poljih, kot so izobraževalna polja, z DISTANCO. Znanstveni distančni pogled je zagotovilo nepristranskega izobraževalno družbenega razvoja.

TUDI UČENJE DRUŽBOSLOVNIH ZNANJ (VEDENJ) JE SKRITI ZAKLAD, KI SE
NIKOLI NE IZTROŠI.

Vsaka didaktika, tudi družboslovna, je zelo pomembna znanstvena disciplina. Proučevalne vsebine postmoderne didaktike družboslovja se zelo hitro spreminjajo.

Sploh se v današnjem času zelo hitro spreminja tako vitalni družbeni pojav, kot je izobraževanje. Izrečeno je še posebej veljavno tudi za družboslovno ter humanistično izobraževanje. Prav spričo tega se spreminjajo tudi temeljne značilnosti postmoderne didaktike družboslovja.

Oglejmo si v nadaljevanju konkretno, katere so te pomembne temeljne značilnosti postmoderne didaktike družboslovja?

Takšna didaktika je SINHRONIZACIJSKA DIDAKTIKA. Skratka je didaktika, ki je spajalno delujoča. Spajalno delujoča za oba temeljna akterja vse bolj zahtevnega pedagoškega dela, se pravi tako za učitelja(ico) kot novodobno učečega se. Spaja (združuje ju) odlična učno – kurikularna vsebina, didaktizacija le te, profesionalni delovni odnos in tako dalje. Ta didaktika tudi ne le upošteva, temveč povezuje različne inteligence učitelja, učečega se in tako dalje.

Takšna didaktika vse bolj postaja INFORMATIZIRANA DIDAKTIKA. Namreč, danes se vsakodnevno rojevajo vedno nove informacijsko komunikacijske tehnologije za prenos (tudi) družboslovnega znanja. Pojav vedno novih informacijskih orodij postavlja pred učečega se (tudi pred učitelja) zahtevo po vedno novih znanjih, ta pa rojevajo zopet vedno nove tehnologije. Prihaja do pojava nenehnega KROŽNEGA TOKA vedno novih znanj in vedno novih novodobnih tehnologij. Zelo veliko učnih virov se intenzivno »seli« na splet in s tem se novodobnemu učečemu se ponujajo zelo raznolike možnosti, da si pridobiva družboslovna ter humanistična znanja na množico različnih načinov.

Takšna didaktika tudi mora vse bolj biti USTVARJALNA DIDAKTIKA. Didaktika, ki vedno išče nove, še bolj ustvarjalne didaktične poti, delovne prijeme, še boljše izobraževalne modele. Skratka modele, ki pri obeh akterjih pedagoškega dela vodijo do ustvarjanja tako imenovane dodane vrednosti družboslovnega ter humanističnega znanja.

Smotno je tudi omeniti METAREFLEKTORNO ZNAČILNOST postmoderne didaktike družboslovja.

Namreč, ta didaktika mora stalno meta-reflektorno analizirati dosežene učinke svojih izobraževalnih učno – kurikularnih vsebin pri šolajočih se; učinke svojih postavljenih učnih modelov; posledice uporabljenega razmerja med tradicionalnim (transmisijskim) in interaktivnim (transakcijskim) učnim pristopom pri novodobno šolajočih se; značilnosti novodobno šolajočih se in tako dalje.

Globalizirane družbene okoliščine tudi zahtevajo, da je didaktika družboslovja ODPRTA DIDAKTIKA. Družboslovna in humanistična vedenja, znanja, verjetja se nenehno zelo hitro spreminjajo, zato mora s svojo nenehno odprtostjo biti didaktika družboslovja odprta za preučevanje novih, globalnih vrednot in njihovo vključevanje v pedagoško delo; za spremljanje učinkov globalnega učenja; za nove globalne didaktične paradigme; za nove globalne edukativne prakse in tako dalje.

S svojo nenehno odprtostjo za vedno nove izzive je smotno, da teži k medpredmetnemu povezovanju, se pravi, da izpričuje svojo MEDPREDMETNO in HOLISTIČNO (CELOSTNO) NARAVNANOST. Še posebej se takšna naravnost didaktike družboslovja lahko na (v) šoli izpričuje pri aktivnostih, kot so: potek šolskih projektov, ekskurzij, šolskih interesnih dejavnosti in tako dalje.

Vse opisovane značilnosti postmoderne didaktike družboslovja so seveda medsebojno povezane in tvorijo v takšni povezavi komplementarno celoto. Tako pred učitelja kot učečega postavljajo vse opisovane značilnosti večjo kulturo (samo) odgovornosti, samoregulacije v pedagoškem procesu in tudi večjo izobraževalno participacijo.

O navedenih temeljnih značilnostih postmoderne didaktike družboslovja je avtorica predavala udeležencem projekta »EU V ŠOLI« na FDV v mesecu novembru 2014 leta. Izvajalec projekta je Univerza v Ljubljani, FDV, Center za preučevanje mednarodnih odnosov (akademska koordinatorica je doc. dr. Ana Bojinović Fenko).

DRUŽBOSLOVNO ZNANJE JE STALNI SPREMLJEVALNI DEJAVNIK ČLOVEKOVE
UNIKATNE IDENTITETE.

PLURALISTIČNE DRUŽBENE VREDNOTE NAJ KREPIJO KAKOVOSTNO SOCIALNO
EDUKACIJO MLADIH TRETJEGA TISOČLETJA.

KAKOVOSTNO DRUŽBOSLOVNO POUČEVANJE IN KAKOVOSTNO DRUŽBOSLOVNO UČENJE
NAJ BOSTA TVORCA PRODUKTIVNE, USTVARJALNE CELOTE.

KAKOVOSTNO DRUŽBOSLOVNO POUČEVANJE TER UČENJE NAJ BO VSELEJ
CILJNO USMERJENO DEJANJE.

POSEDOVANJE »ZAKLADNICE DRUŽBOSLOVNIH ZNANJ (VERJETIJ)« PREDSTAVLJA
ČLOVEKOV ZELO VELIKI ŽIVLJENJSKI KAPITAL.

Vrednota je pojav, ki je vselej v toku zgodovine zanimal številne mislece, da so o njem intenzivno razmišljali in premišljali.

O tem pojavu razmišljajo številne znanosti tudi danes v informacijski družbi. Ta pojav zanima sociologe, politologe, komunikologe, ekonomiste, pravnike, pedagoge, filozofe in tako dalje.

ČLOVEK NAMREČ NE MORE OBSTAJATI (EKZISTIRATI), NE DA BI NENEHNO VREDNOTIL. VREDNOTE SO POMEMBNA KONSTITUTIVNA PRVINA ENKRATNE ČLOVEKOVE OSEBNOSTI.

Nas bo v pričujočem poglavju zanimalo, kaj vrednota sploh je?

Ali je mogoče govoriti o negativnih vrednotnih pojavih? Katerih?

Nekoliko se bomo tudi zadržali pri IZRAZJU, ki je tesno povezano s pojmom vrednota.

Ogledali si bomo pomembne obstoječe ravni človekovega vrednotenja.

Zanimalo pa nas seveda tudi bo, zakaj so novodobne vrednote pomembno sredstvo novodobnih edukativnih praks?

Po spoznanju navedenih vrednotnih vsebin bomo sklenili obravnavo tematik in problematik navedenega vsebinskega poglavja.

Če se torej lotimo obravnave vrednotnih vsebin tako, kot smo napovedali, potem lahko rečemo, da je vrednota:

Temeljni aksiološki pojem (nauk o vrednotah se namreč imenuje AKSILOGIJA);

Nujna konstitutivna prvina človekove unikatne eksistence;

Rezultat človekovega zapletenega procesa vrednotenja;

Kompleksni pojav, ki ima trodelno vsebinsko zgradbo. Vrednote tvorijo spoznavne (kognitivne) prvine, emocionalne (čustvene) prvine in akcijske (konativne) prvine.

Smerni temelj za oblikovanje človekovih stališč;

Tisto, kar pridaja človekovemu informiranju smisel, pomen;

Nekaj tako zelo pomembnega, da je zaščiteno z normami;

Usmerjevalka človekovih vedenj;

Človekova »tolažnica«
tedaj, ko se človek sooča z zelo nezaželenimi življenjskimi situacijami;

Moralni, etični standard.

Govoriti je mogoče o številnih negativnih vrednotnih pojavih, katere je mogoče zaznati, ko se družbe nahajajo v tako imenovanih svojih prelomnih razvojnih obdobjih.

Te pojave lahko opredelimo kot:

VREDNOTNI NIHILIZEM: le - ta pomeni, da ima človekova osebnost do tako pomembnega pojava, kot je vrednota, povsem nihilistični, brezbrizni odnos.

VREDNOTNA KRIZA: človekov sistem njegovih individualnih vrednot se lahko nahaja v krizi. Človek postane do vrednot apatičen.

S pojmom vrednota je tesno tudi povezano izrazje, ki je omenjenemu pojmu zelo sorodno. Denimo:

Pojem MNENJE: to je stališče v oblikovanju;

Pojem STALIŠČE: to je zapleteni pojav, s trodelno zgradbo. Stališčne prvine so kognitivne (spoznavne), čustvene (emocionalne) in konativne (akcijske).

Pojem PREPRIČANJE: pri prepričanju je zelo poudarjena kognitivna prvina;

Pojem NORMA: nekateri sodijo, da je norma tako imenovana »zunanja stran vrednote«. Nekatere vrednote imajo namreč v družbi tako zelo pomembno nalogo, da so zaščitene z normami, skratka, so normirane.

Možno je razločevati med dvema, zelo pomembnima ravnema človekovega vrednotenja. In sicer:

Vrednotenje na individualni ravni;

Vrednotenje na družbeni ravni.

Obe ravni sta v medsebojno prepletajočem se odnosu in tvorita komplementarno celoto.

Omenili smo že, da so novodobne vrednote zelo pomembno sredstvo novodobnih edukativnih praks.

Na pedagoških poljih so vrednote vselej prvina (sestavina) družboslovnih ter humanističnih kurikulumov;

Vrednote so vsebujoče v številnih didaktičnih praksah;

Vrednote so tudi prisotne v samem profesionalnem, delovnem odnosu, potekajočem med obema akterjema kompleksnega pedagoškega dela, se pravi med učiteljem(ico) in učečim se.

Edukativne vsebine družboslovnih kurikulumov se stalno nahajajo v novih družboslovnih kontekstih. Oziroma, izraženo še natančneje: danes so te vsebine nahajajoče se v globaliziranem družbenem kontekstu. Tudi te (takšne) vsebine se stalno nadgrajujejo. Te (takšne) vsebine tvorijo tako imenovani KORPUS DRUŽBOSLOVNIH VERJETIJ (ZNANJ, VEDENJ), katerih poznavalec je (mora biti) učitelj(ica) družboslovja.

Učitelj(ica) družboslovja lahko s svojo uporabo zelo različnih didaktičnih praks vrednotno bogati osebnost učečega se. Vrednotno plemenitenje lahko uresničuje v zelo različnih TIPIH DRUŽBOSLOVNIH UČNIH UR:

- v učni uri, kjer si učeči se pridobiva nova družboslovna znanja, verjetja, vedenja;
- v diskurzivni učni uri;
- v eksperimentalni učni uri;
- v virtualni učni uri; v mešanih učnih urah in tako dalje.

Seveda mora biti vselej prav sleherna družboslovna učna ura sklenjena, logična celota v vsebinskem in metodično – izvedbenem, psihološkem pogledu. Prav sleherna družboslovna učna ura lahko predstavlja za učitelja(ico) IZZIV za vrednotno bogatitev sle-

herne, unikatne osebnosti šolajočega se izobraževanca. Vselej pa predstavlja vsaka družboslovna učna ura pred učitelja izziv: kako v njej čim bolj problemsko, ustvarjalno kreirati posamezne didaktične stopnje, epizode?

Vrednote so tudi stalne spremljevalke delovnega, pedagoškega odnosa med obema akterjema pedagoškega procesa: med učiteljem ter med učečim. V tem kontekstu so seveda zelo pomembna vprašanja, kot so: kateri (kakšen) je vrednotni svet učitelja(ice) in vrednotni svet učečega se? Kako v delovnem, pedagoškem odnosu učitelj(ica) razvija moralne, etične, vrednotne standarde pri svojem profesionalnem, pedagoškem poslanstvu? Kako zna pri svojem delovnem odnosu z učečim se udeležati tako zelo pomembne vrednote, kot so: humanizem, spoštovanje, pravičnost, etičnost, delavnost, odgovornost, strpnost? Kako zna učitelj(ica) pri svojem učečem se oblikovati tako imenovani »čut dolžnosti in odgovornosti«?

VREDNOTE SO SREDSTVO EDUKACIJE. ALI, DENIMO ŠE DRUGAČE: PLURALISTIČNE DRUŽBENE VREDNOTE SO SREDSTVO ZAPLETENE SOCIALNE EDUKACIJE MLADIH.

Izhajajoč iz postavljenih trditev je smotno, da v nadaljevanju pri naši vsebinski obravnavi tematiziramo in problematiziramo še vprašanja, kot so:

Katere so novodobne družbene vrednote kot pomembna sredstva novodobnih edukativnih praks?

Katere novodobne edukativne prakse se v sodobni globalni družbi že razvijajo in se bodo še bolj razvile v prihodnje?

Kakšni so novodobni mladi danes kot sprejemniki (implementatorji) verjetij, vedenj, spoznanj, skratka učnih vsebin družboslovnih ter humanističnih kurikulumov? V kakšnih (katerih) svetovih žive mladi danes? Kako ti svetovi oblikujejo njihov sistem vrednot, njihov unikatni vrednotni svet?

Vrednote kot tudi napovedovalke človekovega obnašanja, ravnanj so danes nahajajoče se v globalni družbi. Danes se oblikujejo globalne družbene vrednote. Ali, denimo še drugače: posameznikov sistem vrednot, njegovi tako imenovani vrednotni svet, se danes oblikuje v soodvisnem, globalnem, kompleksnem globaliziranem družbenem kontekstu.

In, katere so danes zelo pomembne novodobne družbene vrednote?

Danes se oblikuje v globalnih družbenih okvirih tako imenovana kozmopolitska demokracija. Demokracija je lahko zelo pomembna družbena vrednota, toda vselej je zelo pomembno vprašanje, kaj so vsebine demokracije? Za koga je veljavna demokracija in tako dalje?

V sodobnih demokratičnih, pluralnih družbah mora imeti pomembno vlogo tudi koncept človekovih pravic, njegovo dosledno uresničevanje. Človekovi osebnosti so pripadajoče pravice kot tudi dolžnosti. Za sleherno človekovo osebnost sta zavezujoča oba tako imenovana parna dvojčka: tako pravice kot dolžnosti. Dosledno uresničevanje koncepta človekovih pravic je pogoj za delovanje pravne države in tudi pomeni resnično življenje demokratične pluralne družbe. Potrebno je stalno udeležanje tako človekovih pravic kot človekovih dolžnosti.

Če vseskozi poudarjamo, da so vrednote pomembne tako za delovanje družbe kot posameznika(ce) v njej, oziroma, da so zelo BISTVENE ZA TRAJNOSTNO PRIHODNOST, potem je pomembna družbena vrednota tudi pravna država. Njeno delovanje lahko spremljamo in opazujemo na dveh ravneh: in sicer na normativni ravni ter še na dejanski ravni. Pravna država je (mora biti) dosledna spoštovalka koncepta človekovih pravic. Vsem ljudem kot unikatnim osebnostim so pripadajoče univerzalne pravice, ki jih je potrebno dosledno spoštovati.

V globalni družbi postajajo zelo pomembne vrednote tudi vrednote sobivanja. Posameznik(ca) lahko v pluralističnem, odprtem družbenem svetu kakovostno sobiva z drugimi in drugačnimi osebnostmi le, če je svoboden. OSEBNA SVOBODA posameznika je pomembna vrednota njegovega družbenega (so)bivanja. Danes smo globalno (so)odvisni in s tem tudi soodgovorni za tako imenovano obče dobro človeške, globalne, pravične družbe.

Tako, kot smo danes dolžni varovati pomembne naravne vrednote, smo dolžni v globalni družbi tudi prispevati k oblikovanju

novih, boljših, humanističnih družbenih vrednot globalne družbe.

Danes se soočamo z dejstvom, da se v svetovnem, globalnem družbenem kontekstu oblikujejo novi etični, vrednotni, moralni standardi. Danes se oblikujejo (rojvajo) nove etike, ki tudi zahtevajo nova družboslovna ter humanistična znanja (vedenja, verjetja). Slednja pa tudi prispevajo k rojevanju novih informacijsko komunikacijskih tehnologij, katere nam zopet omogočajo prodor do novih družboslovnih ter humanističnih vedenj. Prav tudi zato se danes nahajata tako družboslovno izobraževanje kot socialna edukacija pred novimi družbenimi izzivi.

In katere novodobne edukativne prakse se v sodobni globalni družbi že razvijajo in se bodo še bolj razvile v prihodnje?

Nujno je omeniti pojav novih medijev. Medijska vzgoja je danes tvorjena iz drugačnih vsebin (prvin), kot pa je bila tvorjena v preteklosti. Pravzaprav lahko govorimo o rojstvu tako imenovanih novodobnih medijev, ki nam posredujejo novodobne vsebine zapletenega, globalnega družbenega sveta. Danes je v svetu zelo pomembna obstoječa tema za diskurz: MEDIJI IN IZOBRAŽEVALNO - EDUKATIVNI SISTEM. Zakaj? Novodobni mediji so močan konkurent formalni šoli. Šolska informacija, njena implementacija, se pri šolajočem ocenjuje, preverja, medijska pa ne. Danes zavzema v globalni družbi zelo pomembno vlogo internet, ki omogoča odprti dostop do (tudi družboslovnih) znanj. Internet je izpodrinjevalec televizije in tako dalje. V globalni družbi bodo imele v prihodnje novodobne medijske tehnologije zelo pomembno vlogo pri vrednotnem oblikovanju vseh osebnosti ljudi, ne le mladih.

Med novodobnimi edukativnimi praksami je nujno omeniti tudi ekološko vzgojo. Ekološka edukacija je (mora postati) pomembna prvina stila življenja posameznika. Danes šole kot pomembne sekundarne socializatorke že oblikujejo zelo pomembne sobivanjske mreže: denimo Unesco šole, kulturne šole, zdrave šole za ustvarjalno sobivanje in tako dalje. Delovanje omenjenih mrež lahko pomembno prispeva h kakovostni ekološki edukaciji, še posebej mladih.

In, kako danes (še posebej mlade) uspešno usmeriti (orientirati) v to, da bodo porabniki tako imenovanih zdravih, razumnih potrošniških praks? Seveda na postavljeno si vprašanje ni preprosto odgovoriti. Pa vendar: vedenja, učne vsebine še posebej družboslovnih kurikulumnih področij, imajo lahko pri tem potrošni edukaciji mladih zelo pomembno vlogo. Turbokapitalistični svet pri posamezniku(ci) vedno znova in znova oblikuje njegove vedno nove, umetne potrebe. Svet umetno oblikovanih posameznikovih potreb je bistveno razlikujoči se od sveta dejanskih potreb posameznika.

Zaključimo.

Danes potekajo naše življenjske prakse v globaliziranem svetu. To je svet pojavljanja novodobnih vrednot, ki pomembno vplivajo na vse življenjske generacije: mlado, srednje mlado, starejšo.

Večkrat se poudarja, da je današnji družbeni svet družbenih prevrednot. Novodobne vrednote kot pomembne prvine oblikovanja novodobnih osebnosti se bistveno spreminjajo in kot take prodirajo v medije, šolo, skratka vsa zapletena področja družbenega življenja.

VIRI:

LIKAR, BORUT IN SOAVTORJI. (2004). Inovativnost v šoli: od ustvarjalnega poučevanja do inovativnosti in podjetnosti, Ljubljana: Inštitut za inovativnost in tehnologijo - Korona plus.

ŽIDAN, ALOJZIJA. (2007). Vzgoja za evropsko demokracijo, FDV, Ljubljana: Knjižna zbirka Maklen.

ŽIDAN, ALOJZIJA. (2009). Vzgoja za evropsko demokracijo: vzgoja mladih za demokracijo v 21. stoletju, FDV, Ljubljana: Knjižna zbirka Maklen.

DELOVNA VAJA ZA IZOBRAŽEVANCA(KO): _____

Napiši SOCIOLOŠKI ESEJ NA TEMO: NOVODOBNE EVROPSKE VREDNOTE!

UČITELJ JE VEČNI UČENEC.

O POMENU GLOBALNEGA IZOBRAŽEVANJA ZA SLOVENSKE MLADOSTNIKE(CE)

Danes, v informacijski, odprti družbi, se zelo veliko razmišlja in sploh govori o pomenu tako imenovanega globalnega izobraževanja. Glede na dejstvo, da je globalno izobraževanje zelo pomembna izobraževalna perspektiva tudi za slovenske novodobne mladostnike(ce), si oglejmo, kaj to izobraževanje sploh pomeni. Ali, povedano še drugače: vsebnik česa (katerih prvin) je to izobraževanje?

Globalno izobraževanje izhaja iz dejstva, da živimo ter delujemo ljudje v sodobnem vse bolj globaliziranem svetu. Naše življenje je vse bolj potekajoče v globalni družbi, ki tudi postavlja zahtevo po globalnem izobraževanju. Tovrstno izobraževanje je povezovalni koncept, koncept, ki je vsebnik prvin, kot so: izobraževanje o človekovih pravicah; izobraževanje za kakovostni globalni družbeni razvoj; izobraževanje za mir ter nenasilje; izobraževanje za preprečevanje konfliktov; izobraževanje za aktivno državljanstvo in tako dalje. Sploh je mogoče soditi, da je globalno izobraževanje zelo pomembna vrednota.

Če (ko) razmišljamo o vzrokih, zakaj je pomembno globalno izobraževanje, potem lahko na globalno učenje gledamo kot na odgovor na družbene izzive sodobnega globaliziranega sveta. Sodobni svet postaja, kot opozarjajo preučevalci globalizacije, nekakšna globalna vas. V tej vasi so vsi njeni prebivalci zelo medsebojno povezani.

Glede na dejstvo, da je globalno izobraževanje potekajoče v globalizaciji, si oglejmo nekatere njene tako pozitivne kot negativne posledice.

Pozitivne posledice globalizacije so:

- Skupno sodelovanje pri iskanju rešitev za skupne, globalne družbene probleme;
- Posameznik in posameznica imata več priložnosti za svoj osebni (osebnostni), unikatni razvoj;
- Tudi globalna družba ima več možnosti za medsebojno izmenjavo različnih idej, mnenj, spoznanj;
- Večji je dostop do globalnega znanja, znanstvenih produktov, tehnologije;
- Informacijsko komunikacijska tehnologija se v globalni družbi zelo hitro razvija;
- Intenzivno so potekajoči medkulturni komunikacijski tokovi in tako dalje.

Negativne posledice globalizacije pa so:

- Vse večja revščina v sodobnih, globalnih družbah;
- Vse večji je prepad med zelo razvitimi in nerazvitimi državami;
- Vse večje so razlike med privilegiranimi in deprivilegiranimi ljudmi;
- Vse večje so razlike med tistimi, ki so izobraženi in tistimi, ki niso izobraženi;
- Porast ksenofobije;
- Porast rasizma;
- Vse bolj je prisotna tako imenovana »kultura individualizma«;
- Naravni viri se pretirano izčrpavajo;
- Vse večje je onesnaževanje.

Tako kot pri poteku slehernega izobraževanja, je tudi pri globalnem zelo pomembno, kdo je njegov izvajalec, kako ga izvaja, katere konkretne vsebine so predmet njegove obravnave, v kakšnem kontekstu je to izobraževanje potekajoče in tako dalje.

Konkretna, vsebinska področja globalnega izobraževanja, so lahko:

Prepoznavanje globalizacijskega procesa in sploh razvoja tako imenovane svetovne družbe;

Kaj je to »SVETOVNI ETOS«?

Katere so (bodo v prihodnje) zelo pomembne skupne vrednote kot moralni, oporni etični standardi globalne družbe?

Vsebinski diskurzi o multikulturnih družbah;

Znanja in spoznanja o raznolikih kulturah sveta;

Znanja o različnih svetovnih verstvih;

Kako globalizirano, soodvisno, svetovno, odprto družbo razvijati v humano smer?

Strateško pomembni didaktično – metodični pristopi pri učenju globalnega izobraževanja za novodobne slovenske mladostnike(ce) so:

UČENJE NA PODLAGI SODELOVANJA. Pri konkretni uporabi takšnega didaktično delovnega pristopa gre za pozitivno medsebojno sodelovanje in soodvisnost izobraževalcev. Le-ti se uče demokratičnega sodelovanja, interakcije, izboljšujejo svoje kompetence itd.

UČENJSKE PRAKSE, TEMELJEČE NA PROBLEMSKEM PRISTOPU. Takšni didaktični pristop od novodobnih mladih zahteva, da se znajo soočiti z različnimi problemi in le-te tudi uspešno razreševati. Človek je namreč človek (tudi) po tem, da stalno rešuje svoje različne probleme.

UČENJSKE DISKURZIVNE PRAKSE. Smoter tega didaktično delovnega pristopa je v spodbujanju ter izmenjavi idej med novodobnimi mladimi. Takšen pristop deluje kot spajalno vezivo med učečo se skupino. Med novodobnimi mladimi razvija ustvarjalni prostor za uspešno razvijanje njihovih zamisli. V takšnem pristopu si novodobni mladi razvijajo spretnosti za zelo pozorno poslušanje.

Skratka, didaktični delovni pristopi za globalno izobraževanje morajo biti za novodobne mlade zelo zanimivi, dinamični, odprti, izzivalni, sodelovalni, samoreflektorni, interaktivni, kakovostni, ozaveščevalni, spoštljivi, temelječi na humanističnih vrednotah.

Sklenimo: globalno izobraževanje naj novodobne (slovenske) mladostnike(ce) uči, kako se soočiti in živeti z vsem v svetu tretjega tisočletja, da bodo delali v dobro sebe in dobro celotnega družbenega (globaliziranega) sveta.

VIR:

KLEMENČIČ, EVA. Globalizacija edukacije, Ljubljana: i2, 2012.

UČEČI SE TRETJEGA TISOČLETJA SE BO VSELEJ LAHKO SPOPADAL Z VEDNO NOVIMI
GLOBALIZIRANIMI DRUŽBENIMI IZZIVI.

Didaktizacija družboslovnega učnega vzorca »UČENJE UČENJA«

Tokrat se lotevamo prikaza ustvarjalne didaktizacije družboslovnega učnega vzorca, katerega bomo napolnili z vsebinami o učenju učenja. Oblikovanje kakovostne učne kulture, kulture samoizobraževanja, učenja z veliko družboslovno radovednostjo, je namreč danes za mlade zelo velikega pomena. Njihovo življenje je potekajoče v družbi zelo hitrih sprememb, v informacijski družbi. Informacijska družba je (s)producirala množico informacij, vendar prav vse niso pomembne graditeljice znanja mladih. Lahko pa graditeljice takšnega uporabnega, trajnega znanja postanejo, če se bodo mladi znali stalno kakovostno učiti. Si kakovostno pridobivati družboslovna in humanistična znanja.

Vzorec namenjamo mladim izobraževalcem in izobraževankam v 9 letni osnovni šoli, ki je konkretno uporabljiv pri predmetu Državljska in domovinska kultura in etika.

Pri mladih naj bi bil vzorec ustvarjalni oblikovalec njihove kognitivne, emocionalne in akcijske (konativne) inteligence. Danes se namreč vse bolj poudarja, da morajo tudi družboslovni kurikuli (do)puščati prostor za čustva, za demokratične ravnajske vzorce, za dobre komunikacijske medsebojne odnose med mladimi in tako dalje.

Vzorec naj bi mlade opozoril na izvedbo njihove samorefleksije o njihovem učenju učenja doslej in tudi o tem, kako naj si svojo produktivno učenjsko kulturo oblikujejo v prihodnje.

Pri poteku vzorca naj bi bili konkretno uresničevani naslednji učni cilji:

Mladi naj spoznajo dejavnike uspešnega učenja, kot so: motivacija, organizacija učenja, metode in tehnike učenja;

Mladi naj spoznajo velik pomen kakovostne učenjske kulture v demokratični, pluralni družbi znanja;

Podrobneje naj tudi spoznajo značilnosti različnih učnih tipov (vidnega, slušnega, kinestetičnega);

Začutijo naj, da zahteva demokracija stalno učenje, stalno (iz)gradnjo znanj, spoznanj, spretnosti posameznice in posameznika.

Vzorec bomo oblikovali kot ustvarjalni tip družboslovno vodene učne ure. Vzorec naj bi mladim omogočal kompetenčno rast. Strukturirali ga bomo trodelno, se pravi z izvedbo uvajalne didaktične stopnje, stopnje implementacije novih učno – kurikularnih družboslovnih znanj in sklepne didaktične stopnje.

Ustvarjalni uvod učne ure je lahko izpolnjen z navedbo mnogih različnih razmislekov mladih o tem, kaj bi strokovno svetovali konkretni osebi, da bi se le – ta lahko veliko lažje kakovostno učila? Po navedbi njihovih konkretnih nasvetov lahko začne učitelj(ica) ustvarjalni pogovor z mladimi, na kaj pomislijo ob besedi »UČENJE«?

Med mladimi lahko učitelj(ica) tudi izvede anketo o njihovem učenju (ali se le-ti radi učijo, zakaj se učijo, kako se učijo, kako bi se lahko učili še bolje in tako dalje?).

Pri poteku osrednjega dela učne ure si lahko mladi tudi oblikujejo svoj miselni vzorec o obravnavanih učnih vsebinah.

Z mladimi lahko vodi učitelj(ica) ustvarjalni pogovor o vprašanih:

Kaj pomeni učna motivacija? Zakaj ste vi motivirani za svoje učenje?

Zakaj sta organizacija prostora in učnih pripomočkov zelo pomembna za učenje? (Dobra organizacija pomeni, da si lahko hitro

najdemo vse, kar je potrebno za učenje).

Ali si znate dobro načrtovati svoj čas za učenje? Ali ste kakovostni upravljavci s časom, ki je potreben za učenje?

Sledi tudi lahko dvojiško delo, delo v tandemu. Vsaka dvojica razmisli o značilnostih različnih tipov učenja in poroča o svojih ugotovljenih značilnostih celotnemu razredu.

Zatem pa lahko še vsaka dvojica razmišlja o vprašanju, katere metode in tehnike učenja so ustrezajoče posameznemu tipu učenja?

Kakšna pa je razlika med preverjanjem in ocenjevanjem znanja?

Sklepno didaktično stopnjo lahko učitelj(ica) izvede na več možnih didaktičnih načinov:

- a) Bodisi tako, da organizira KVIZ O UČENJU;
- b.) Bodisi tako, da mladi znova izpostavljajo svoje strokovne nasvete osebnosti, ki se ne zna učiti in bi si le-ta želela izboljšati svojo učenjsko kulturo;
- c.) Bodisi tako, da si mladi zastavijo svoj kratkoročni cilj in izdelajo osebni delovni načrt, kako bi svoj cilj tudi uspešno uresničili.

VIRI:

AŽMAN, TATJANA. (2008). Učenje učenja - kako učiti in se naučiti spretnosti vseživljenjskega učenja: priročnik za učence, dijake, učitelje, razrednike in svetovalne delavce. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.

KELLER, GUSTAV. (1999). Boljša motivacija - uspešnejše učenje: trening učnih in delovnih navad. Ljubljana: Center za psiho-diagnostična sredstva.

KRVINA, BOGOMILA. (2006). Tudi učenje je lahko prijetno. Priročnik za samostojno učenje. Kranj: Gorenjski glas.

KUNAVER, DUŠICA. (1993). Učim se učiti. Maribor: Rotis.

ŽIDAN, ALOJZIJA. (2007). Vzgoja za evropsko demokracijo, FDV, Ljubljana: Knjižna zbirka Maklen.

DANES JE (MORA BITI) DRUŽBOSLOVNO IZOBRAŽEVANJE TEMELJEČE NA
DOSEŽKIH ŠOLAJOČEGA SE.

O POMENU ŠTUDIJE DIDAKTIČNEGA PRIMERA POUČEVANJA IN UČENJA UČNO – KURIKULARNIH DRUŽBOSLOVNIH VEDENJ (ZNANJ)

Vselej je zelo pomembna študija (preučevanje) konkretnega didaktičnega primera poučevanja in učenja učno – kurikularnih družboslovnih vedenj (znanj).

Didaktični primeri poučevanja so lahko zelo različni. In sicer:

Lahko gre za tako imenovani VADBENI PRIMER;

Lahko tudi imamo opraviti s tako imenovanim SITUACIJSKIM PRIMEROM;

Ali pa s tako imenovanim PRIMEROM Z ODLOČITVIJO.

Didaktični primeri pa so tudi lahko ENOSTAVNI ali KOMPLEKSNI in še EKSPERIMENTALNI.

Nadalje je možno primere tudi razvrščati po socioloških in sploh družboslovnih področjih, ki jih obravnavajo.

Govori se o tem, da je pred izpostavitvijo določene, konkretne študije primera prisotna določena ZADREGA in po njeni izpostavitvi določeno VESELJE, saj se je mogoče na vsaki didaktični študiji primera naučiti nečesa novega, pomembnega.

Vselej so prisotne tri pomembne faze.

Faza PREDSTAVITVE KONKRETNEGA DIDAKTIČNEGA PRIMERA;

Faza SPREMLJAVE KONKRETNEGA DIDAKTIČNEGA PRIMERA in

Faza OBRAVNAVE KONKRETNEGA DIDAKTIČNEGA PRIMERA.

Pomembno je zavedanje dejstva, da je vsak predstavljeni konkretno možni didaktični primer obravnave družboslovnih znanj(vedenj) unikaten.

S spremljanjem konkretnih didaktičnih primerov možne obravnave družboslovnih znanj (vedenj) se lahko učimo vsebin in čim bolj ustvarjalnih didaktičnih pristopov.

Didaktični primeri so zanimivi za študente, za profesorje, za mentorje, za vodstvo šole ter ostale pomembne deležnike tako v šoli kot zunaj nje.

Po predstavitvi konkretnega didaktičnega primera možnega poučevanja in učenja družboslovnih učno – kurikularnih vsebin sledi znanstveni pogovor o primeru s študenti in študentkami.

Didaktični primer je vselej konkretni primer izmenjave različnih mnenj, stališč, vrednotnih pogledov. Zato omogoča nabor vsebin, izkušenj, transfer vsebin (vertikalni in horizontalni transfer).

Danes v dobi informatizacije edukativnega procesa, se didaktični primeri lahko tudi snemajo. Skratka, pri preučevanju konkretnih didaktičnih primerov možne obravnave družboslovno učno – kurikularnih znanj (vedenj) se tudi lahko uporablja snemalna tehnika. Primeri se lahko sestavljajo in razstavljajo.

Konkretni didaktični primeri imajo številne prednosti, skratka so vsebovalec mnogih prednosti (pozitivnosti):

So dinamični;

So odprte narave;

So ciklični;

So prilagodljivi;

So »gibajoči se« na relacijskem razmerju: teorija - praksa;

So ustvarjalni;

So vzpodbujajoči k iskanju novih, še boljših kakovosti.

Preučevanje vsakega konkretnega didaktičnega primera lahko vsakič »rodi« nove razsežnosti.

Skratka, možno je skleniti z mislijo:

Danes se rojevajo nove edukativne paradigme tudi v poučevanju in učenju družboslovnih znanj(vedenj). In prav preučevanje didaktičnih primerov tudi lahko vodi k odkrivanju takšnih paradigem.

Vselej je namreč pomembno, kako se didaktično procesuirajo (strukturirajo) družboslovna znanja (vedenja). Ali denimo še drugače: vselej je namreč pomembno se zamisliti nad vprašanjem: KAKŠNE (KATERE) SO DIDAKTIČNE POTI DO BOLJ TRAJNEGA DRUŽBOSLOVNEGA, HUMANISTIČNEGA ZNANJA kot človekovega humanega kapitala?

Človekovi kapitali so namreč lahko zelo različni: ekonomski, kulturni, socialni in tako dalje.

O POMENU »DIDAKTIČNE KOMPETENCE« ZA KAKOVOSTNO POUČEVANJE TER UČENJE DRUŽBOSLOVNIH UČNO - KURIKULARNIH VSEBIN

Živimo v vse bolj kompleksni globalizirani družbi tretjega tisočletja. Nekateri preučevalci to družbo imenujejo tudi družbo uma, razuma. Oziroma trdimo lahko: tudi didaktika družboslovja se nahaja na svoji razvojni poti med predmoderno, moderno in tako imenovano postmoderno. Ta didaktika mora v postmoderni družbi (revolucije uma) vse bolj upoštevati zakonitosti, spoznanja tako imenovane celostne pedagogike oziroma se zavzemati za bolj celostno odraščanje tako osnovnošolcev kot dijakov. Le-te je potrebno v pouku družboslovja navajati na to, da bodo morali svoja družboslovna in humanistična znanja v svoji izzivni življenjski dinamiki stalno nadgrajevati z novimi znanji, socialnimi spretnostmi, z novimi komunikacijskimi vzorci, z novodobnimi socialnimi kompetencami in tako dalje.

Za oba temeljna akterja družboslovnega pouka - za učitelja(ico) in šolajočega se - tudi velja, da morata znati izrabljati sila velik izkoristek potenciala informacijsko komunikacijske tehnologije. Ta se bo v prihodnje še bolj intenzivno razvijala ter bogatila. Dejstvo je (bo), da bodo šolajoči se v prihodnosti tako imenovani E - šolajoči se subjekti, pa tudi učitelj(ica) postaja vse bolj E - učitelj(ica). Skratka, učitelj je stalni iskalec novih didaktičnih praks na svojih konkretnih, številnih pedagoških poljih. Pouk družboslovja za novodobne e – šolajoče subjekte je uspešen in učinkovit, če vse bolj poteka v tako imenovanih interaktivnih didaktično delovnih oblikah.

Tudi družboslovni učni kurikuli morajo biti vse bolj življenjski ter vse manj formalizirani. Le taki bodo lahko vsebinsko in didaktično sploh procesno bogatili mlade tretjega tisočletja.

Za profesionalno izpolnjevanje vseh opisovanih nalog morata tako učitelj kot učeči se v pouku družboslovja stalno kultivirati tudi svojo tako imenovano didaktično kompetenco. Prav ta je pomembna prvina učiteljeve profesionalne delovne kulture in pomembna sestavina, ki pri šolajočem se lahko odpira njegovo radovednost po družboslovnih znanjih (spoznanjih, verjetjih). Oziroma trdimo lahko: didaktična kompetenca učitelja ter učečega se se nahajata v stalnem medsebojnem prepletajočem se recipročnem delovnem odnosu.

Učitelj(ica) družboslovja je dinamična, profesionalna, življenjska, ustvarjalna delovna figura, ki stalno izpričuje didaktično – metodično odličnost v pedagoškem delu z mladimi, saj le-te navaja na gibko, inovativno razmišljanje.

Didaktično kompetentni učitelj(ica) družboslovja sledi novodobnim pedagoškim razvojnim paradigmam, kot so: holistična (celovita) paradigma, dinamična paradigma, odprta paradigma, informacijska paradigma in tako dalje.

(Tudi) družboslovna znanja lahko za novodobne e – šolajoče se subjekte predstavljajo temeljno osnovo za njihov konkurenčni boj v globalizirani, svetovni, izzivni družbi.

Številni novo oblikovani informacijski didaktični modeli družboslovja naj novodobne mlade, kot vseskozi opozarjamo, navajajo na njihovo kompetenčno rast. Med didaktičnimi kompetencami ima pomembno vlogo prav informacijska.

Se pa didaktična kompetenca v kompleksnem pedagoškem delu družboslovja prepleta še z drugimi kompetencami kot so: socialna kompetenca, profesionalna sociološka kompetenca, samoizobraževalna kompetenca, komunikacijska kompetenca, časovna kompetenca in tako dalje.

Zastavimo si v tem kontekstu tudi vprašanje, kaj pa kompetenca sploh je? Kaj je to didaktična kompetenca, katere pomen je tako

zelo velik tudi za kakovostno poučevanje in učenje družboslovnih učno – kurikularnih vsebin?

Sleherna kompetenca, tudi didaktična, je pravzaprav nadgrajevalka kategorije, imenovane kvalifikacija. Kvalifikacija, tudi didaktična, je bolj formalne narave, kompetenca, tudi didaktična, pa je bolj osebna. Tako edinstveni učitelj družboslovja kot edinstveni e - šolajoči se jo izpričujeta in uresničujeta na svoj, unikatni način.

Sklenimo in povzemimo: družboslovne učne prakse tretjega tisočletja so vse bolj izzivne, dinamične, informatizirane, kompetenčne. Kot takšne so določevane z globalizacijo. Ta, s svojimi številnimi izzivi vpliva nanje, učne prakse pa krožno vplivajo nazaj na globalizacijo.

SOCIOLOGIJA IZOBRAŽEVANJA IMA STALNO NALOGO: VSELEJ ISKATI NAJBOLJ KAKOVOSTNE IZOBRAŽEVALNE PRAKSE ZA UČEČEGA SE.

O MOŽNI UPORABI MIKROPOUČEVANJSKIH TER MIKROUČENJSKIH DELOVNIH OBLIK V PREDMETNEM PODROČJU SOCIOLOGIJA

Danes je poklicna (in sploh tudi moralna) dolžnost učitelja sociologije, da pri svojem delu uresničuje najbolj kakovostne pedagoške delovne standarde. To lahko le-ta dosega z uporabo zelo različnih, čim bolj kreativnih didaktično – delovnih strategij. Danes se opozarja na velik pomen tako imenovanega samokonstituiranja izobraževalnega modula za novodobno učečega se. Takšen izobraževalni modul je sicer lahko krajše narave, vendar kljub svoji takšni naravi ni nič manj učinkoviti.

Zato se lahko učitelj(ica) dinamičnega predmetnega področja sociologija tudi odloči za uporabo tako mikropoučevanskih oblik, ki bodo pri novodobnem učečem se sprožilec mikroučenskih oblik za implementacijo socioloških učnih vsebin.

V angleškem jeziku se izraz »MIKROPOUK« interpretira kot »microlessons« ter »microteaching«. Prva izrazna obrazložitev se nanaša na konkretno izvedbo pedagoškega dela (pouka), drugi izraz pa na tako imenovani MODEL ZA PRAKTIČNO, PROFESIONALNO USPOSABLJANJE UČITELJA.

Vselej je pri izvajanju slehernega učnega kurikula zelo pomembno, kako je njegovo konkretno izvajanje pedagoškega dela uresničevano na mikro in makro pedagoški ravni. Se pravi: tako mikro kot makro učne sekvence so v prepletenem, dinamičnem, interaktivnem odnosu ter tvorijo produktivno učno celoto.

Tudi v življenjskem predmetnem področju sociologija je mikropouk v odnosu z makropoukom. Tako pri mikro kot makropouku si učitelj(ica) nabira množico zelo dragocenih pedagoških izkušenj.

SPLOH PA POD POJMOVOM ARTIKULACIJA UČNEGA PROCESA RAZUMEMO STRUKTURIRANJE, RAZČLENJEVANJE, STOPNJEVANJE (GRADUIRANJE) ZAHTEVNEGA UČNEGA DELA V SOCIOLOGIJI (TER SPLOH DRUŽBOSLOVJU), NA DELNE STOPNJE (EPIZODE). TE MORAJO BITI TVORKE LOGIČNE CELOTE TAKO V VSEBINSKEM, KOT DIDAKTIČNO - METODIČNEM POGLEDU. ALI, POVEDANO ŠE DRUGAČE: SLEHERNI TIP SOCIOLOŠKE UČNE URE MORA BITI ARTIKULIRANI (OBLIKOVANI) TAKO, DA VSELEJ TVORI TAKO V VSEBINSKEM KOT DIDAKTIČNO - METODIČNEM POGLEDU LOGIČNO ZAKLJUČENO CELOTO.

Oba koncepta, tako koncept mikropoučevanja kot mikroučenja, sta pravzaprav zelo prožna, razgibana, prilagodljiva, ki ju je, kot smo že opozorili, konkretno možno uporabiti tudi v predmetnem področju sociologija.

V nadaljevanju se nekoliko zadržimo na ogledu obeh strokovnih konceptov.

Mikropouk v sociologiji je nekakšni TRENING POUČEVANJA SOCIOLOŠKIH UČNO - KURIKULARNIH VSEBIN V REDUCIRANIH UČNIH POGOJIH. Kompleksnost sociološkega poučevanja je razdrobljena na posamične komponente, ki jih bodisi študent(ka) ali pa učitelj(ica) z vajo ali mnogimi delovnimi vajami postopno implementira do zadovoljive učne ravni. To prispeva k odpravljanju treme pri študentu, ki se profesionalno izobražuje za opravljanje zahtevnega pedagoškega dela v prihodnje, pri učitelju(ici) pa k nadgrajevanju njegovega profesionalizma (od enostavnega k vse bolj kompleksnemu).

Pri mikropouku, uporabljenem tudi pri predmetu sociologija, se prepletajo organizacijske, psihološke, metodične, sociološke delovne komponente.

OBRAVNAVANI PREDMET MIKROPOUKA JE LAHKO SOCIOLOŠKA UČNO - KURIKULARNA VSEBINA; UVAJANJE NOVEGA (ŠE BOLJŠEGA UČNEGA PRISTOPA), KOMUNIKACIJA, POSTAVLJANJE VPRAŠANJ NOVODOBNEMU UČEČEMU SE, RAZVIJANJE USTVARJALNIH DISCIPLINSKIH VZORCEV IN TAKO DALJE.

Kakšni je konkretni procesni potek mikropouka v sociologiji?

1. Študent(ka) ali pa lahko, kot že omenjeno, učitelj(ica) poučuje KRAJŠO (MIKRO) SOCIOLOŠKO UČNO ENOTO. Pri

tem ga lahko snemamo, saj je konkretni posnetek lahko izhodišče za izvajanje poznejših analiz ter primerjav (komparacij).

2. Študent(ka) ali pa učitelj(ica) se seznanja s socialnimi spretnostmi, ki jih potrebuje pri poučevanju.

3. Študent(ka) ali pa učitelj(ica) začetnica lahko opazuje že bolj izkušenega, kompetentnega učitelja, kako le-ta obvladuje (izpričuje) socialne spretnosti.

4. Študent(ka) kritično primerja svoj prvi videoposnetek s posnetkom modela in sestavi načrt za izboljšanje socialnih spretnosti.

5. Nato študent(ka) ali pa učitelj(ica) opravi svoj novi pedagoški poskus (PREIZKUS) z upoštevanjem naučenega.

6. Študent(ka) ali pa učitelj(ica) začetnica skupaj z izkušenim mentorjem (ekspertom) primerja svoj drugi pedagoški poskus (preizkus) - videoposnetek, z modelom.

Mikropouk v sociologiji, ki je uporabljen v različnih, številnih variantnih izpeljavah, pravzaprav predstavlja neke vrste laboratorijsko metodo v praktičnem, profesionalnem usposabljanju učiteljev družboslovja. Seveda se učitelj(ica) družboslovja dejansko srečuje v svoji praksi z bolj zapletenimi (unikatnimi) pedagoškimi situacijami. Te mora vselej profesionalno obvladovati in takšnega obvladovanja se ne nauči le z mikropoukom, temveč še s številnimi drugimi delovnimi procesnimi pristopi, prijemi, tehnikami.

Povejmo še to, da mikropoučevanje ne predstavlja zastojev v izobraževanju mladih, novodobnih šolajočih se. Samo po sebi je zelo fleksibilno, prožno, saj lahko zelo poljubno spreminjamo njegovo časovno trajanje, število učencev, učne enote in tako dalje.

Zelo velik pomen pri mikropouku v sociologiji ima seveda izrečena povratna informacija. Ta je vselej profesionalni regulator zahtevnega pedagoškega dela.

(Po)znano nam je ne le to, da je možno razlikovati med makro in mikroartikulacijo pedagoškega procesa (tudi pri izpeljavi sociološkega kurikula kot pomembnega oblikovalca socialne identitete novodobnih mladih), temveč tudi to, da je, denimo makroartikulacija oblikovanje učnega načrta predmeta sociologija. Didaktično kreiranje posamezne izbrane(odbrane) učne enote pa denimo sodi v področje njene mikroartikulacije.

Seveda je odlično izvajanje zahtevnega kurikula dinamičnega področja sociologija bistveno več kot le mehanično udejanjanje posameznih učnih (mikro) sekvenc. Učitelj(ica) mora namreč stalno sinhrono profesionalno voditi najrazličnejše učne tokove: spoznavne, metodične, psihološke, informatizirane (če, ko vključuje v učno delo multimedijo), samoizobraževalne in tako dalje.

Kako torej zelo preprosto opredeliti MIKROUČENJSKE UČNE OBLIKE, uporabljive pri implementaciji vsebin tudi družboslovnih ter humanističnih kurikulov? Sodili bi lahko, da je to pravzaprav učenje v manjših tako imenovanih »učnih kosih«.

Verjetno se novodobni mladi raje uče sociološke učne vsebine v krajših, problemskih, konstruktivističnih učnih oblikah, kot pa če se pedagoško delo izvaja le na tradicionalni, dlje časa potekajoči proces, ki jim kopiči le preštevne družboslovne informacije kot možne graditeljice njihovega družboslovnega znanja.

Časovni konkretni potek mikroučenja v dinamičnem kurikulu sociologije je lahko do 15, 20, 30 minut, morebiti do izteka ene pedagoške učne ure.

Mikroučenje zahteva od novodobno šolajočega se njegovo zelo veliko edukativno, delovno participacijo. Pravzaprav lahko navaja novodobno šolajočega se na njegovo kakovostno delovno kulturo.

Učitelj(ica) sociologije in tudi drugih družboslovnih kurikularnih predmetnih področij mora biti odlična poznavalka različnih dimenzij, pomembnih določevalk mikroučenja. Te so, če jih konkretiziramo, naslednje:

ČAS: čas se meri;

SOCIOLOŠKA UČNO – KURIKULARNA VSEBINA: le-ta je vsebovana v zelo majhnih učnih enotah, v zelo majhnih učnih temah, v družboslovnih problemih bolj preproste narave in tako dalje;

PROCES: gre za upravljanje s pozornostjo novodobno šolajočega se; za njegovo zavedanje o nujnem sodelovanju (participaciji) v učno – edukativnem procesu; za tako imenovane situacijske družboslovne dejavnosti ali denimo še drugače za tako imenovane integrirane družboslovne dejavnosti in tako dalje;

POSREDOVANOST: tudi pri mikroučenju se lahko uporabljajo novodobni e – mediji, »face - to face«, kulturni kapital posameznika(ce) itd.;

UČNI TIP: je lahko ponavljajoči se, aktivistični, (samo)reflektirani, povezovalni, konstruktivistični, zelo problemsko usmerjeni in tako dalje.

Če nekoliko sintetiziramo obravnavo naše tematike, lahko poudarimo, da je pravzaprav več zelo pomembnih dimenzij mikroučenja, ki vse, v svoji prepletajoči se vlogi, zelo pomembno vplivajo na samo konkretno izvajanje mikroučenja.

Tudi sleherno mikroučenje je kontekstualizirano oziroma izvajano v določenem izobraževalnem kontekstu, z določenim izobraževalnim namenom, z določenim edinstvenim (unikatnim) izobraževalcem(ko).

Oglejmo si v nadaljevanju konkretne primere možnega mikroučenja v sociologiji:

- Lahko gre za branje krajšega družboslovnega, pomembnega teksta;
- Lahko gre za poslušanje krajšega videoizseka;
- Lahko gre za memoriziranje pomembnejših družboslovnih pojmov (pojmi so ogroditelj sociološke stroke), družboslovnih definicij (pri oziroma v katerih je že vnaprej znana logična nit);
- Lahko gre za reševanje kvizov;
- Lahko gre za učenje s pomočjo igre (mikroigre) in tako dalje.

Skratka, gre za številno možne obstoječe konkretno uporabne mikroučenske oblike v življenjskem kurikulu predmeta sociologija. Z njihovo uporabo postaja učenje v sociologiji še mnogo bolj zanimivo, interaktivno, participatorno, življenjsko osmiselno, morebiti celo inovativno, ustvarjalno.

MIKROUČNO OKOLJE naj bo vselej prijetno, produktivno.

Kako torej didaktično oblikovati tako imenovano mikroučensko sociološko lekcijo? Pomembni so naslednji koraki:

ČIM BOLJ SPOZNAJ SVOJE NOVODOBNE UČEČE SE!

V učnem kurikulu dinamičnega predmeta sociologija identificiraj področja (točke), ki bi lahko bila obravnavana s pomočjo produktivnega mikroučenja;

Postavi jasne cilje in tudi standarde socioloških vedenj (znanj), ki jih želiš odlično doseči s pomočjo mikroučenskih učnih oblik;

Izberi še ustrezne družboslovne problemske scenarije, ki so strokovni pomagalec pri doseganju zahtevnih učnih ciljev ;

Oblikuj niz konkretno potekajočih pedagoških aktivnosti, katere bodo pri novodobno šolajočih se vzpodbujale njihovo ustvarjalno, kritično razmišljanje.

Velikokrat se danes opozarja, da živimo v zelo interaktivni informacijski, digitalni družbi (omrežij). Slednje pa pomeni, da tudi na spletu (mimogrede opozorilo, da se danes vse seli na splet) obstajajo različne strani, ki omogočajo produktivno mikroučenje, mikroizobraževanje.

Seveda ima, tako kot sleherna učenjska oblika sploh, tudi mikroučenjska svoje številne prednosti kot tudi pasti. Toda prednosti naj presežejo negativnosti (pasti). Med negativnostmi lahko denimo opozorimo na to, da z eno družboslovno lekcijo ne moremo vsebinsko pokriti celih družboslovnih učnih celot.

Mikroučenje zahteva posebno opremljeno družboslovno učilnico, katera se razlikuje od klasične družboslovne učilnice.

MIKROUČENJE je vključevalec sodobne, zelo hitro rastoče se novodobne tehnologije, katera postaja vse bolj razširjena.

Tudi učna klima je pri spletni družboslovni učilnici bolj sproščena, za razliko od klasične družboslovne učilnice, v kateri je učna klima bolj hladne, formalne narave.

Smotrno je še slednje opozorilo: pri izboru videa je pomembna njegova vsebina (prinašalec katere problemske vsebine je le- ta za šolajočega se) kot njegova časovna dolžina. Vemo namreč, da je danes pedagoških ur za obravnavo tako sociološkega kot drugih družboslovnih edukativnih kurikulumov (pre)malo in je tudi zato vselej nujni njegov optimalni časovni izkoristek.

SKLEP: TUDI Z MIKROUČENJEM LAHKO DINAMIZIRAMO ZAHTEVNO, KOMPLEKSNO PEDAGOŠKO DELO PREDMETA SOCIOLOGIJA!

VIRI:

HUG, THEO. (2005). Micro Learning and Narration, MIT, Cambridge (MA), USA.

PEKLAJ CIRILA, PEČJAK SONJA. (2015). Psihosocialni odnosi v šoli. Ljubljana: Znanstvena založba FF.

STRMČNIK, FRANCE. (2001). Didaktika: osrednje teoretične teme. Ljubljana: Znanstveni inštitut FF.

DELOVNA VAJA:

Oblikuj produktivno mikroučenjsko učno sociološko sekvenco za novodobne šolajoče se, ki bodo opravljali maturo iz sociologije!

NOVODOBNI ŠOLAJOČI SE JE AKTIVEN, PARTICIPATOREN KONSTRUKTOR (IZGRAJEVALEC)
SVOJIH OSEBNIH DRUŽBOSLOVNIH ZNANJ, VEDENJ, VERJETIJ.

V obdobju postmoderne, informacijske družbe se zelo hitro rojevajo nove družboslovne ter humanistične informacije kot možne graditeljice družboslovnih ter humanističnih znanj.

Oglejmo si nekatere pomembne značilnosti novodobno učečega se subjekta kot (s)prejemnika takšnih znanj.

Novodobni učeči se je (tudi) DIGITALNI UČEČI SE SUBJEKT. Danes ima številne spletne možnosti, da svoja družboslovna znanja tudi implementira s pomočjo številno obstoječih spletnih učnih virov (učenje v spletni učilnici, učenje s pomočjo uporabe interneta in tako dalje). Trditi je mogoče, da vsaka obstoječa novodobna generacija mladih postaja na številnih izobraževalnih poljih vse bolj digitalna generacija mladostnikov (tako slovenskih kot evropskih) oziroma vse bolj tako imenovana »cyber generacija mladih«. Njihove učenjske kulture so odprtega značaja, potekajoče v kombinacijskem prepletu tako v realnih (tradicionalnih) kot umetnih (spletnih) učnih okoljih.

Novodobni učeči je GLAVNI, PARTICIPATORNI AKTER na številnih izobraževalnih poljih. Včasih je bil nahajajoči se pred učiteljem, pred učno - kurikularnimi (kvantitativnimi) vsebinami, pred učbeniški gradivi, danes, v globalni družbi znanja, pa opisovanemu ni več tako.

Novodobni učeči se kot (s)prejemnik družboslovnih ter humanističnih znanj (vedenj, verjetij) je (in mora biti) SAM AKTIVNI IZOBRAŽEVALNI PARTICIPANT, IZGRAJEVALEC IN STALNI OBLIKOVALEC svojih družboslovnih znanj. Sam si mora regulirati svoje potekajoče, individualizirano učenje, ga ustvarjalno načrtovati ter izvajati, evalvirati njegove dosežke.

In če so v prejšnjem časovnem obdobju lahko imeli na socializacijo mladih zelo velik vpliv njihovi realni vrstniki, so danes njihovo vlogo nadomestili tako imenovani virtualni vrstniki. Socializacijski vpliv le- teh je na vrednotno ter sploh socialno zorenje mladih zelo drugačno delujoče narave (veliko bolj »hladne« narave).

Novodobni učeči se postaja vse bolj DIGITALNI, KOMPETENČNI UČEČI SE SUBJEKT. Svoje kompetence si tudi razvija in oblikuje s pomočjo številno obstoječih novodobnih, multimedijskih učnih orodij.

Spričo pravkar opisanega prihaja med novodobnimi učečimi se subjekti v njihovih razrednih, učnih okoljih do številnih obstoječih razlik v njihovih družboslovnih ter humanističnih predznanjih, v njihovih interesih, delovnih navadah, razvitih samoizobraževalnih kulturah in tako dalje. Zato sociologija izobraževanja kot dinamična znanstvena disciplina povsem upravičeno opozarja na to, da postajajo vse bolj homogene učne skupine (razredi) vse bolj heterogenega značaja.

(Tudi) med novodobnimi učečimi se subjekti je mogoče govoriti o obstoju tako imenovanih INTER TER INTRAINDIVIDUALNIH RAZLIKAH. Vse takšne razlike so zahtevnice individualiziranih učnih praks na edukativnih družboslovnih ter humanističnih poljih.

Povzamemo lahko: novodobni učeči se resnično postaja STALNO UČEČI SE SUBJEKT; subjekt, ki mora stalno izpričevati in udeležati svojo izobraževalno participacijo; MODERNI UČEČI SE; MODERNI IZOBRAŽEVALEC z visoko razvito izobraževalno potrebo po pridobivanju vedno novih družboslovnih ter humanističnih znanj; ODPRTI SE UČEČI SUBJEKT (za nove vrednote, stališča, mnenja, paradigme, izzive vse bolj soodvisnega, kompleksno povezanega globalnega sveta).

In poudarimo še to: novodobni učeči se bo v prihodnosti še bolj inovativni, ustvarjalni akter tako imenovanega globalnega učen-

ja kot pomembne vrednote tretjega tisočletja. Globalno učenje že postaja tako imenovana razvojna SILNICA globaliziranega družbenega sveta. Namen globalnega izobraževanja je razumevanje problemov sodobnega globaliziranega družbenega sveta ter njegovih problemov. Novodobnemu učečemu se subjektu ponuja globalno izobraževanje velik razpon družboslovnega in humanističnega znanja ter sploh zavedanja, da je (bo) sam odgovoren član globalne družbe.

VIRI:

DEBENAK, MIHA. Svetovni etos - kritična analiza Kungovega razumevanja globalne etike, *Anthropos*, leto 2014, letnik 46, številka 3 – 4, str. 233–247.

LIPUŽIČ, BORIS. (1999). *Izobraževanje v zankah globalizacije*, Ljubljana, Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

STUDIA HISTORICA SLOVENICA. Časopis za humanistične in družboslovne študije, Maribor leto 2014, letnik 14, številka 1, 266 strani.

O RAZNOLIKIH VLOGAH INFORMACIJSKO KOMUNIKACIJSKE TEHNOLOGIJE ZA KAKOVOSTNO IZVAJANJE KOMPLEKSNEGA PEDAGOŠKEGA DELA DRUŽBOSLOVNIH ZNANJ (SPOZNAVANJE, ZNANSTVENIH VERJETIJ)

Oglejmo si v nadaljevanju raznolike vloge informacijsko komunikacijske tehnologije (IKT) za kakovostno izvajanje kompleksnega pedagoškega dela družboslovnih znanj (spoznavanje, znanstvenih verjetij).

Trditi je mogoče, da je informacijsko – komunikacijska tehnologija zelo pomembni konstitutivni element tako imenovanega didaktičnega petkotnika. Tvorci le-tega so: družboslovna učna – kurikularna vsebina, učitelj(ica) družboslovnih učno - edukativnih kurikulumov, profesionalni - delovni pedagoški odnos med učiteljem(ico) ter učečim se subjektom, učeči se subjekt, informacijsko – komunikacijska tehnologija.

Dejstvo je, da se danes tudi kompleksno pedagoško delo slovenskega standarda družboslovnih znanj (tako v osnovni kot v srednji šoli) vse bolj informatizira. Govorimo lahko, da tudi slovenski novodobni mladostniki in mladostnice vse bolj postajajo digitalizirani učeči se subjekti na različnih izobraževalnih poljih.

Informacijsko – komunikacijska tehnologija postaja zelo pomembna spremljevalka vse bolj digitaliziranega kompleksnega, zahtevnega pedagoškega dela družboslovnih učno – edukativnih kurikulumov, kateri morajo s svojo normirano standardizacijo družboslovnih znanj, ki jih mora osvojiti novodobni učeči se, slediti mednarodnim standardom znanja. IKT je vse bolj prisotna v potekajočem se pedagoškem delu tako v obstoječih razrednih strukturah kot tudi zunajrazrednih.

IKT naj bi prispevala k dvigu tako imenovane izobraževalne participacije vseh akterjev sleherne, edinstvene šolske kulture.

IKT je pravzaprav stalna »SOPOTNICA« novodobnega učitelja(ice), novodobnega učečega se, ravnatelja(ice), staršev šolajočih se in tako dalje.

IKT je pravzaprav tako imenovani podporni temelj vsemu pedagoškemu delu družboslovja.

Seveda pa mora biti ravnanje z zelo različnimi orodji, ki jih IKT na izobraževalnih poljih omogoča, vselej profesionalno premišljeno. Neprofesionalno uporabljena orodja IKT lahko vnesejo v zahtevno pedagoško delo družboslovja zmedo, neakovostne elemente, prvine.

Oglejmo si torej nekatere zelo pomembne izobraževalne vloge IKT v (pri) kompleksni izvedbi pedagoškega dela standarda družboslovnih znanj v osnovni in v srednji šoli.

IKT je orodje za INFORMIRANJE, SPOZNAVANJE učno – kurikularnih vsebin. Ali, denimo še drugače: s pomočjo IKT lahko tako učitelj(ica) kot učeči se še bolj celovito (holistično) spoznavata življenjsko naravo družboslovnih kurikulumov. Še boljše se lahko poglobita v njihovo strokovno širino in globino.

IKT je orodje za možno OPOLNOMOČENJE obeh temeljnih akterjev izobraževalnega polja: tako učitelja(ice) kot učečega se. Z nenehnim pridobivanjem novih družboslovnih ter humanističnih znanj (spoznavanje, verjetij) postajata oba navedena izobraževalna akterja profesionalno močnejša, skratka, opolnomočena. Tudi družboslovno znanje kot silnica, ki se stalno dinamično razvija, nadgrajuje, je namreč moč. Moč, ki s svojo še večjo strokovnostjo, lahko prispeva k izgrajevanju bolj humanega, globaliziranega sveta tretjega tisočletja.

IKT je ANALITIČNO ORODJE za možno razčlenjevanje samih zapletenih prvin družbenega sveta. (Denimo: s pomočjo uporabe filma lahko učitelj(ica) družboslovja vpelje učeče v obravnavo nove učno - kurikularne teme ali s pomočjo uporabe filma lahko podkrepi v zaključku učne ure obravnavano učno snov).

IKT je možno orodje za povečevanje KAKOVOSTI zapletenega pedagoškega dela v vseh njegovih strukturnih didaktičnih prvinah, komponentah, elementih, izobraževalnih tokovih in tako dalje. (Denimo: s pomočjo vključevanja IKT je lahko pedagoško delo v didaktičnih stopnjah učnega dela za učečega se bolj zanimivo, še bolj predstavljivo, lahko še bolj prispeva k vizualizaciji učečega se, le temu aktivira njegove različne inteligence itd.).

IKT je pravzaprav NOVODOBNI KOMUNIKATOR, NOVO KOMUNIKACIJSKO ORODJE za mreženje družboslovnih in humanističnih znanj tako učitelja(ice) kot učečega se. Oba pravkar imenovana akterja lahko pridobivata informacije globaliziranega, soodvisnega, vse bolj povezanega družbenega sveta z IKT orodji. (Zato sodimo, da je internet svetovna zakladnica znanja, seveda zavedajoč se, da internet ni le vsebovalec le kakovostnih, profesionalnih informacij kot možnih graditeljic znanja).

IKT je IZOBRAŽEVALNO ORODJE ZA MOŽNO INDIVIDUALIZACIJO PEDAGOŠKEGA DELA, bodisi potekajočega v razredu kot zunaj njega. Poznano je, da je predmet individualizacije lahko sama učno – kurikularna vsebina; didaktična praksa; profesionalni delovni odnos in tako dalje.

Pravkar izrečeno je danes zelo pomembno, saj postajajo razredi v slovenskih šolah vse bolj heterogeni. Vse bolj homogene izobraževalne učne skupine so tvorjene iz vse bolj heterogenih elementov (učečih se).

IKT orodja lahko tako pri učitelju(ici) kot učečemu stalno nadgrajujeta njuno KULTURO SAMOIZOBRAŽEVANJA. Slednja lahko vodi do pojava dodane vrednosti družboslovnega ter humanističnega znanja tako pri učitelju(ici) kot pri učečemu se.

IKT je lahko ODLIČNI MOTIVATOR za pedagoško delo tako učitelja(ice) kot učečega se. Lahko prispeva k razvoju danes tako zelene odlične motivacije, avtentične (intrinzične) motivacije, avtogene motivacije.

S pomočjo IKT lahko učitelj(ica) družboslovja bogato vzpostavlja medpredmetne vsebinske učno kurikularne povezave (in to tako znotraj samega družboslovnega kurikula kot med različnimi družboslovnimi kurikuli). Sleherno, kakovostno izvedeno medpredmetno povezovanje je lahko velika strokovna vrednota za novodobno učečega se.

Ob zaključku izpostavimo: vsako vnašanje digitalnih učnih prvin v kompleksno pedagoško delo družboslovja mora biti ne le skrbno načrtovano, temveč tudi s profesionalnim premislekom izvajano.

VIR:

PIRIH, TANJA in BERCE, JARO. Uporabnost izobraževalnih e – iger v pedagoškem delu, Šolsko polje, leto 2013, letnik 24, štev. 3 – 4, str. 69–80.

DELOVNA VAJA:

Napiši družboslovni esej o temi: JAZ – UPORABNIK(CA) IKT pri učenju vsebin EU.

ČLOVEK KOT UNIKATNA OSEBNOST JE ČLOVEK S PRAVICAMI TER DOLŽNOSTMI. MED ŠTEVILNIMI PRAVICAMI, PRIPADAJOČIMI VSAKEMU ČLOVEKU, JE ŠE POSEBEJ TUDI POMEMBNA NJEGOVA PRAVICA DO IZOBRAŽEVANJA.

ZATO JE 10. DECEMBER DAN ČLOVEKOVIH PRAVIC.

KONCEPT ČLOVEKOVIH PRAVIC JE DINAMIČNI KONCEPT, KI ZAHTEVA STALNO URESNIČEVANJE ČLOVEKOVIH PRAVIC KOT TUDI DOLŽNOSTI.

O POMENU INDIVIDUALIZIRANIH IZOBRAŽEVALNIH PRAKS ZA POSTMODERNEGA ŠOLAJOČEGA SE

Danes, v postmodernej informacijski družbi, katero zelo hitro živimo, so tudi na različnih izobraževalnih poljih vse bolj pomembne za postmoderne šolajočega se individualizirane izobraževalne prakse.

Spričo pravkar poudarjenega si v nadaljevanju oglejmo, kaj individualizacija sploh pomeni? Kako jo razumevati? Zakaj izobraževalno delo danes vse bolj individualizirati oziroma biti izvajalec ter uresničevalec tako imenovanega »izobraževanja po meri posameznika(ce)?

Katere so konkretno možne uporabne didaktične prakse za individualizacijo postmoderne šolajočega se?

Zakaj bo individualizacija izobraževalnih poti za vse bolj v prihodnje »virtualno šolajočega se« vse bolj pomembna v globalni, mrežni družbi?

Reči je mogoče, da je individualizacija psihološka kategorija. Učitelj(ica) družboslovnih vedenj mora obvladovati množico pomembnih psiholoških znanj za kakovostno izvajanje individualiziranih učnih poti pri svojih šolajočih se mladostnikih. (Gre za pomembna strokovna vprašanja kot so: kako posameznika odlično motivirati za izobraževalno delo? Kako spoznavati in razvijati njegove učne interese kot dinamične kategorije? Kako posamezniku dvigovati njegove izobraževalne aspirativne ravni za doseganje visokih, profesionalnih delovnih standardov itd.?)

Individualizacijo je mogoče razločevati od DIFERENCIACIJE, ki je bolj predstavnica sociološke kategorije. V toku potekajočega zgodovinskega razvoja so namreč najprej spoznali, da je možno posameznike razločevati po spolu, starosti in tako dalje, se pravi, najprej po njihovih vidnih znakih, šele pozneje pa so odkrili, da se posamezniki tudi notranje medsebojno razlikujejo.

Individualizacija je torej mlajša v primerjavi z diferenciacijo.

Danes, v globalni, mrežni družbi, ko se tudi edukativni standardi vse bolj mednarodno standardizirajo, ima, kot že omenjeno individualizacija vse večji pomen. Danes govorimo o individualizaciji posameznikovega življenjskega stila, o individualiziranem, kreativnem preživljanju prostega časa posameznika in tudi o njegovem individualiziranem, samoregulacijsko potekajočem učenju, podprtem z različnimi novodobnimi tehnologijami.

Obstoječi so zelo različni vzročni dejavniki, ki postavljajo v ospredje vse bolj zahtevo po uresničevanju individualiziranih izobraževalnih praks za postmoderno šolajočega se. Le- ti, bistveni dejavniki, so:

Vse večja prisotnost mednarodne, globalne konkurenčnosti;

Vse hitrejši pojav novodobnih informacijskih tehnologij, ki posamezniku omogočajo individualizirano implementacijo znanj;

Vse hitrejši in revolucionarni razvoj spoznanj novodobnih znanstvenih disciplin;

Pojav mobilnega izobraževanja;

Izobraževanje se vse bolj internacionalizira, globalizira in tako dalje.

In, kaj vse je lahko obstoječi PREDMET INDIVIDUALIZACIJE?

To je lahko (odlična) edukativna vsebina, ki posameznika strokovno nagovarja ter nagovori, da jo le-ta začne poglobljeno spoznavati.

Nadalje je to lahko poglobljeni, profesionalni delovni odnos med izobraževalcem in izobraževancem. Oba ta dva, pomembna izobraževalna akterja, naj ustvarjata dodano vrednost družboslovnih in humanističnih znanj. Oba omenjena akterja lahko v profesionalnem delovnem odnosu uporabljata odprte učne kulture, si jih produktivno izmenjujeta. Bodisi, da gre za mentoriranje učitelja(ice) družboslovja, za »coach« odnos z izobraževalcem, za njegovo strokovno vodenje pri projektnem delu in tako dalje.

In nenazadnje so to lahko zelo različne, pestre, didaktične učne kulture. Individualizacija je lahko izvedljiva v delavnicah kot vsebovalkah vsebin odličnih učnih praks, v diskurzivnih pristopih, v doživljanju metode fotogovorice, v profesionalnem doživljanju metode igre vlog, v študiju poglobljenih - interaktivnih družboslovnih tekstih, v posameznikovi uporabi primerjalnega pristopa, v posameznikovi konkretni uporabi konstruktivističnega učenjskega pristopa in tako dalje.

Mimogrede: Evropa danes povsem upravičeno poudarja potrebo po učiteljevem uresničevanju ne enostavnega, temveč RAZŠIRJENEGA PROFESIONALIZMA, kateri tudi podrazumeva učiteljevo stalno bogato, odlično prepletanje učnih kultur v bogatih edukativnih poljih pri spoznavanju družboslovnih vedenj.

Sodimo lahko, da bo v GLOBALNI IZOBRAŽEVALNI PRIHODNOSTI imela individualizacija vse večji pomen. Individualizirano, poglobljeno izobraževalno delo z unikatnim posameznikom(co) se bo še vse bolj stopnjevalo. Le-ta bo tudi imel na tako dinamičnem področju, kot je izobraževalno, vse več možnosti za svojo individualizirano implementacijo izobraževalnih vsebin. In to v zelo različnih okoljih: formalnih, neformalnih, informalnih.

O POMENU SOCIOLOŠKE TER DRUŽBOSLOVNE UČNE DELAVNICE ZA KONSTRUKTIVISTIČNO SPOZNAVANJE VSEBIN O EVROPSKI UNIJI

Danes so v globaliziranem svetu vse bolj pomembna zelo različna učenja družboslovnih ter humanističnih učno – kurikularnih vsebin: mikroučenja; akcijska učenja; tradicionalna učenja; e – učenja; konstruktivistična učenja; interaktivna učenja itd. Med zelo zanimive učenjske oblike tudi lahko uvrstimo sociološke ter družboslovne učne delavnice in to za možno spoznavanje različnih družboslovnih vsebin, tudi vsebin o EVROPSKI UNIJI.

Sociološke ter družboslovne učne delavnice so zelo dinamična, akcijska, participatorna učenjska oblika. Vse bolj se uporabljajo ne le v Sloveniji, temveč tudi v mednarodnem družbenem učnem prostoru.

Bistvo učne delavnice je prav v njeni zanimivi vsebinski zasnovi ter didaktični izvedbi. Učna delavnica je lahko izvajana le enkrat, lahko pa tudi večkrat, se pravi, da lahko izvedemo tako imenovano SERIJO ZANIMIVIH UČNIH družboslovnih delavnic za mlade.

Z izvajanjem socioloških ter družboslovnih učnih delavnic lahko razvijamo tudi tako imenovano e - pismenost novodobnih mladih, ki bo vse bolj pomembna za njihov življenjski uspeh na globalni mednarodni konkurenčni delovni tekmi.

Namreč, pri novodobnih mladih lahko razširjamo ter nadgrajujemo njihovo e - pismenost kot novodobno pismenost tretjega tisočletja tudi s tem, da jim posredujemo pomembne informacije ne le o globalnem družbenem svetu (katerega sestavni del je tudi EU), temveč jim omogočamo, da se še sami seznanjajo s pomembnimi družbenimi dogodki, jih čim bolj holistično ocenjujejo itd..

Pri sleherni organizaciji bodisi enkratne ali večkratno potekajoče družboslovne učne delavnice je zelo pomembno, da DOLOČIMO (ZAKOLIČIMO, OPREDELIMO) njeni temeljni delovni okvir.

Pri takšnem opravilu ne gre pozabiti, da so sociološka in sploh družboslovna znanja za mlade večfunkcionalna, skratka, da imajo zanje več pomenov:

ŽIVLJENJSKI POMEN - omogočajo jim lažjo življenjsko orientacijo v SVETU EVROPSKE UNIJE in sploh v globalnem družbenem svetu;

POMEN ZA OPRAVLJANJE NJIHOVIH PROSTOVOLJNIH DEJAVNOSTI - prav s pomočjo implementacije socioloških in družboslovnih znanj (spoznanj, verjetij) lahko novodobni mladi izvajajo zelo pomembne prostovoljne življenjske prakse;

POMEN ZA STALNO KULTIVACIJO njihove unikatne, enkratne osebnosti;

POMEN ZA RAZVOJ NJIHOVE OBJEKTIVNO KRITIČNE KOMPETENCE.

Katere vse so lahko obravnavane tako imenovane evropske vsebine socioloških in sploh družboslovnih učnih delavnic za novodobne, e - mlade, »cyber« mlade?

To so vsebine o NASTANKU, oblikovanju EVROPSKE UNIJE kot pozitivnem projektu in njenem

vključevanju v mednarodni družbeni prostor;

Vsebine o njenih številnih razvojnih politikah (socialni, kmetijski, ekonomski, izobraževalni) itd.;

PROBLEMSKE VSEBINE - vsebine o problemih EVROPSKE UNIJE (problemi nezaposlenosti mladih v EU; pa tudi problemi o nezaposlenosti v EU sploh; problemi o tem, kako oblikovati čim bolj uspešno migracijsko politiko v EU itd.).

Spričo dejstva, da obstajajo danes pri učečih se zelo različne učenjske orientacije, lahko le- ti uspešno izpolnjujejo svoje tovrstne orientacije tudi v takšnih dinamičnih učenjskih oblikah, kot so učne delavnice.

Ne gre seveda pozabiti tudi na dejstvo, da družboslovna učna delavnica pri mladih ne le razvija njihovo tako pomembno in nujno potrebno e – pismenost, temveč še druge pismenosti: časovno pismenost, komunikacijsko pismenost, ekološko pismenost, čustveno pismenost in tako dalje.

Novodobni mladi so lahko sami organizatorji družboslovnih učnih delavnic ali pa so tudi lahko samo aktivni participanti (udeleženci/ke) v takšnih delavnicah.

Vsekakor lahko povzamemo, da so zanimive, interaktivno potekajoče družboslovne učne delavnice zelo pomembni profesionalni prispevek k tako imenovani ODPRTI, ŽIVLJENJSKI ŠOLI.

Družboslovne učne delavnice so učenjski prostor, v katerem lahko novodobni mladi učne vsebine tudi sami sooblikujejo, nadgrajujejo, odkrivajo, konstruirajo, strukturirajo, zelo poglobljeno teoretično kot praktično argumentirajo in tako dalje. Prav zato lahko družboslovne učne delavnice in družboslovni učni kurikuli tvorijo za novodobnega mladega dva temeljna učna stebra za kakovostno spoznavanje socioloških in sploh družboslovnih učnih vsebin, tudi edukativnih vsebin o EU.

Želim si, da bi v prihodnje sociološke in sploh družboslovne učne delavnice, še nadalje prispevale k rasti osebnostnih, življenjsko stvarnih in socialnih kompetenc novodobnih mladih. Ti bodo tako oblikovane kompetence potrebovali za svoja kakovostno potekajoča življenja ne le v EU, temveč v vse bolj globalizirani, informatizirani družbi sploh.

DELOVNA VAJA ZA SOCIOLOŠKO UČNO DELAVNICO:

Izvedi profesionalni razmislek še o številnih evropskih vsebinah, tematikah ter problematikah, ki bi bile obravnavane v kontinuiranih serijah družboslovnih, modernih učnih delavnic tako za »net« mlado učno – ciljno skupino kot skupino odraslih (denimo izobraževank in izobraževancev, ki si nadgrajujejo ter osvežujejo svoja družboslovna (humanistična) znanja v okviru univerze za tretje življenjsko obdobje!

Oblikuj konstruktivistično, moderno, čim bolj participativno didaktično strukturo za obravnavo učnih vsebin o slovenskem ter evropskem parlamentu! Pri delu tudi lahko uporabljaš spletne učne vire!

SLEHERNI UČEČI SE SUBJEKT JE UNIKATEN IN ZELO RAZLIČNO IMPLEMENTIRA UČNO – KURIKULARNE VSEBINE SOCIOLOŠKEGA KURIKULA KOT POMEMBNEGA OBLIKOVALCA SOCIALNE ZAVESTI MLADIH. SOCIOLOGIJA KOT ZELO DINAMIČNA, ŽIVLJENJSKA ZNANSTVENA DISCIPLINA STALNO PRIHAJA DO NOVIH SPOZNANJ, ZNANJ, VERJETIJ, KI MORAJO STALNO SVEŽITI IN PRODİRATI SKOZI ZANIMIVE DIDAKTIČNE PRAKSE V SOCIOLOŠKI KURIKULUM.

NOVODOBNE UČNE KULTURE SO (MORAJO BITI) ODPRTEGA ZNAČAJA. TAKO STAREJŠI KOT MLAJŠI NAJ BODO NA (V) RAZLIČNIH IZOBRAŽEVALNIH POLJIH NENEHNI USTVARJALCI DODANIH VREDNOSTI DRUŽBOSLOVNIH TER HUMANISTIČNIH ZNANJ. SAMO Z NENEHNIH PRODUKTIVNIM SODELOVANJEM STAREJŠIH IZOBRAŽEVALCEV TER MLAJŠIH IZOBRAŽEVANCEV LAHKO IMAJO DRUŽBOSLOVNA TER HUMANISTIČNA ZNANJA (SPOZNANJA, VERJETJA) SVOJ SMISEL.

PRIMER UČNEGA VZORCA ZA KONKRETNO OBRAVNAVO »EVROPSKIH UČNO - KURIKULARNIH VSEBIN« ZA NOVODOBNE MLADE

Pričujoči učni vzorec namenjamo novodobnim mladim, ki se pripravljajo za maturo. Slehera je za mlade ne le pomemben institucionalni vidik, temveč tudi njihov osebni, zrelostni razvojni mejnik.

Vzorec postavlja zahtevo po dveh povezanih šolskih družboslovnih učnih urah (po tako imenovani »blok uri«).

Vzorec bomo za novodobne, »net« mlade didaktično oblikovali čim bolj odprto. Se pravi, da ponujamo učitelju(ici) družboslovnih učnih predmetov le temeljne, smerne prvine vzorca, ki ga le- ta lahko čim bolj ustvarjalno in problemsko prilagaja zelo različnim učno – ciljnim skupinam (pripravljalcem za maturo).

Opozoriti še velja, da učni vzorec s svojimi vsebujočimi evropskimi učnimi vsebinami mlademu izobraževancu(ki) nudi možnosti oblikovanja njegovih številnih kompetenc: organizacijske, časovne, samoizobraževalne, informacijske,; družboslovno - analitične itd.. Med vsemi navedenimi socialnimi kompetencami je seveda še zlasti pomembna samoizobraževalna, razvojna kompetenca za mladega, vse bolj živečega v globaliziranem soodvisnem, medsebojno povezanem družbenem svetu.

Oglejmo si torej konkretno možni didaktični potek družboslovne (blokovne) učne ure, ki lahko obravnava tako imenovane evropske učne vsebine.

Prva učna ura je lahko namenjena obravnavi evropskih učnih vsebin na TEORETIČNI, druga pa na PRAKTIČNI ravni. Seveda sta (morata biti) obe učni uri tvorki komplementarne celote.

V prvi učni uri lahko učitelj(ica) družboslovja vodi strokovni diskurz z mladimi o vprašanjih, kot so:

Kaj je Evropska unija?

Zakaj in kako je le ta nastala?

Kaj pomeni slogan »ZDRUŽENI V RAZNOLIKOSTI!«

Katere so pomembne razvojne politike EU?

Ali bo lahko EU pomenila v prihodnje razvojni model za vse?

Zakaj je EU pomembna ne le v šoli kot svetovni instituciji, temveč tudi na drugih področjih družbenega življenja?

Kateri so danes problemi, s katerimi se sooča tako pomembni razvojni projekt, kot je projekt EU!

V drugi družboslovni učni uri pa se lahko uporabi tako imenovana MONOTEMATIČNA skupinska učno – delovna oblika. To pomeni, da lahko šolajoči se dobe v razmislek učno vsebino: MLADI V EVROPI!

Vsem skupinam se določi čas za rešitev naloge: MLADI V EVROPI!

Po opravljenju naloge sledi delovno poročanje skupin.

Učitelj(ica) po potrebi še strokovno nadgradi delo preučevanih skupin.

Takšna didaktična strukturacija učitelju(ici) omogoča, da vidi, kako globinsko so se vse skupine lotile v enakem času kakovostne obravnave naloge.

Sklep blok učne ure je lahko namenjen razvoju samoizobraževalne kulture mladih o evropskih temah.

Glede na dejstvo, da si bodo nekateri mladi tudi oblikovali tako imenovano mednarodno kariero, jim je lahko priporočeno, da si ogledajo študijski vir: STUDIA HISTORICA SLOVENICA. Časopis za humanistične in družboslovne študije. Maribor: Letnik 14 (2014), številka 1.

Navedeni vir vključuje vsebine v angleškem jeziku, kar pa je zelo pomembno za novodobne mlade, saj si le-ti lahko sočasno oblikujejo svojo socialno in jezikovno kompetenco.

PA ŠE TO:

POTEKAJOČE PEDAGOŠKO DELO, NAMENJENO SPOZNAVANJU EVROPSKIH UČNIH VSEBIN, LAHKO UČITELJ(ICA) VSESKOZI DINAMIZIRA S PRIKAZOM E - SLIKOVNEGA GRADIVA (denimo evropskega parlamenta; držav - posameznih članic EU; mladih Evropejcev in Evropejk; itd.)

V ŠOLI INFORMACIJSKE DRUŽBE JE ZELO VELJAVNO STROKOVNO REKLO: VSE BOLJ RAZLIČNI UČEČI NAJ BODO DELEŽNI VSE BOLJ RAZLIČNIH UČNIH VSEBIN, DIDAKTIČNIH PRAKS, SAMOIZOBRAŽEVALNIH KULTUR IN TAKO DALJE.

ZAKLJUČNA RAZMIŠLJANJA

Kot že opozorjeno je pričujoče znanstveno delo plod avtoričinega zelo dolgega, življenjskega preučevanja vsebin tako didaktike družboslovja kot sociologije edukacije. Avtorica je stalna strokovna spremljevalka ter razvijalka vsebin omenjenih znanstvenih disciplin tako na teoretični kot praktični ravni.

Temeljno vprašanje, ki je avtorico vznemirjalo in jo bo še v prihodnje, je: KATERE SO TEMELJNE ZNAČILNOSTI POSTMODERNE DIDAKTIKE DRUŽBOSLOVJA, ki se sooča z vse bolj digitalizirano, internetizirano globalno družbo? Tudi družboslovna in humanistična znanja se v tej družbi zelo hitro rojevajo in zastarevajo. Rojevajo se novi diskurzi, razvojni pogledi, družbeni konteksti, vrednotni pogledi, IKT orodja, nova postmoderna komunikacijska orodja itd..

Pravzaprav je moč izreči, da se tudi oblikujejo novodobni učitelji(ice) kot konstruktorji družboslovnih znanj novodobnih šolajočih se. NOVODOBNI mladi so implementatorji družboslovnih znanj (vedenj, verjetij) iz novodobne globalizirane družbene stvarnosti, katera se nahaja pred novimi razvojnimi družbenimi izzivi tretjega tisočletja. Vsa znanja o družbi si novodobni mladi ne pridobe le v (kapitalski) šoli, temveč tudi iz drugih komunikacijskih novodobnih orodij, med katerimi ima zelo pomembno vlogo internet. Danes namreč naše življenjske prakse potekajo v zelo omrežni, interaktivni, družbi znanja (ustvarjalnosti).

Danes se rojevajo novi družboslovni (informatizirani) učni vzorci ter modeli, ki morajo biti odprti, ustvarjalni, dinamični, čim bolj konstruktivistični.

Učitelju(ici) družboslovja morajo takšni učni vzorci ter modeli predstavljati stalni profesionalni izziv: kako jih uspešno prenašati, uresničevati v številnih pedagoških, konkretnih učnih okoljih; za zelo različne učno – edukativne ciljne skupine.

Se pravi: najbolj pomembna značilnost postmoderne didaktike družboslovja je prav v njeni stalni odprtosti, iskanju vedno novih izzivov, v njenem stalnem dinamizmu.

V PRIHODNJE BO POTREBEN VSE BOLJ INOVATIVEN POGLED NA IZOBRAŽEVALNO
EDUKATIVNI PROCES KOT ZELO DINAMIČEN PROCES.

VIRI

- AŽMAN, TATJANA. (2008). Učenje učenja - kako učiti in se naučiti spretnosti vseživljenjskega učenja: priročnik za učence, dijake, učitelje, razrednike in svetovalne delavce. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- DEBENAK, MIHA. Svetovni etos - kritična analiza Kungovega razumevanja globalne etike, *Anthropos*, leto 2014, letnik 46, štev. 3 – 4, str. 233–247.
- HUG, THEO. (2005). *Micro Learning and Narration*, MIT, Cambridge (MA), USA.
- KELLER, GUSTAV. (1999). Boljša motivacija - uspešnejše učenje: trening učnih in delovnih navad. Ljubljana: Center za psihodiagnostična sredstva.
- KLEMENČIČ, EVA. Globalizacija edukacije. Ljubljana: i2, 2012.
- KRVINA, BOGOMILA. (2006). Tudi učenje je lahko prijetno. Priročnik za samostojno učenje. Kranj: Gorenjski glas.
- KUNAVER, DUŠICA. (1993). Učim se učiti. Maribor: Rotis.
- LIKAR, BORUT IN SOAVTORJI. (2004). Inovativnost v šoli: od ustvarjalnega poučevanja do inovativnosti in podjetnosti, Ljubljana: Inštitut za inovativnost in tehnologijo - Korona plus.
- LIPUŽIČ, BORIS. (1999). Izobraževanje v zankah globalizacije. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- PEKLAJ, CIRILA - PEČJAK, SONJA. (2015). Psihosocialni odnosi v šoli. Ljubljana: Založba FF.
- PIRIH, TANJA in BERCE, JARO. Uporabnost izobraževalnih e – iger v pedagoškem delu, *Šolsko polje*, leto 2013, letnik 24, štev. 3 – 4, str. 69–80.
- STRMČNIK, FRANCE. (2001). Didaktika: osrednje teoretične teme. Ljubljana: Znanstveni inštitut FF.
- STUDIA HISTORICA SLOVENICA. Časopis za humanistične in družboslovne študije. Maribor, leto 2014, letnik 14, štev. 1, 266 strani.
- ŽIDAN, ALOJZIJA (2007). Vzgoja za evropsko demokracijo, FDV, Ljubljana: Knjižna zbirka Maklen.
- ŽIDAN, ALOJZIJA (2009). Vzgoja za evropsko demokracijo: vzgoja mladih za demokracijo v 21. stoletju, FDV, Ljubljana: Knjižna zbirka Maklen.

D

Demokracija, 5

Družboslovna znanja, 1

Distanca, 11

I

Izobraževanje, 1

P

Postmoderna didaktika družboslovja, 1, 6, 13

Primerjalna metoda, 3

U

Učni modeli družboslovja, 7

V

Vrednota, 19

Vseživljenjsko učenje, 7

